

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Gökhan Ersoy

TRANS BİREYLERDE BEYAN EDİLEN FİZİKSEL ŞİDDET ÖYKÜSÜNÜN RİSK
FAKTÖRLERİ AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZAL AHENK AYTAN
İZMİR, 2018

İstanbul, 27 Haziran 2018

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLI TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 36. maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın yüksek lisans öğrencisi Hazal Ahenk AYTAN'ın,

"Trans Bireylerde Beyan Edilen Fiziksel Travma Öyküsünün Risk Faktörleri Açısından Araştırılması"

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

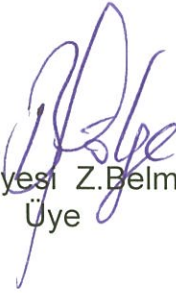
Yukarıda adı geçen tez başlığının **"Trans Bireylerde Beyan Edilen Fiziksel Şiddet Öyküsünün Risk Faktörleri Açısından Araştırılması"** şeklinde değiştirilerek, tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle karar verilmiştir.

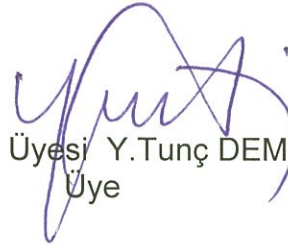
Prof. Dr. K. Oğuz KARAMUSTAFALIOĞLU
Jüri Başkanı

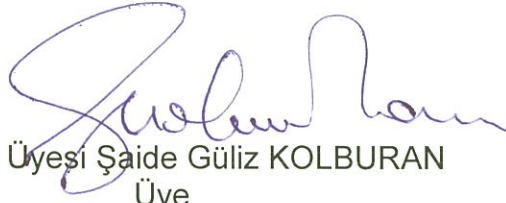
Doç. Dr. Gökhan ERSOY
Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Z. Belma GÖLGE
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Y. Tunç DEMİRCAN
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Şaide Güliz KOLBURAN
Üye

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez çalışmam boyunca bana destek olan, yol gösteren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Gökhan Ersoy'a,

Yüksek lisans eğitimim boyunca deneyimlerinden ve bilgi birikimlerinden yararlanma şansını yakaladığım başta Doç. Dr. Neylan Ziyalar olmak üzere İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü öğretim üyelerine,

Gözlerimi açtığım andan bugüne kadar her daim yanımda olan, bu tez süresince de benim için elinden gelen her şeyi yapan, tüm aksiliklerde yanımda olup motivasyonumun bir saniye bile düşmesine izin vermeyen ve sevgisini hiç eksik etmeyen annem Oya Kutay Aytan'a, babam Ali Rıza Aytan'a,

Bana hayatta çıkılan bazı yollarda fedakârlık yapılması gerektiğini öğreten, mesafelerin önemsiz olduğunu gösteren, ilgisini ve desteğini bir an olsun eksik etmeyen Cem Ayvaşık'a,

Adli Tıp Enstitüsü'nde tanışıp daha sonra benim için dosttan öte olan, beni destekleyen ve bu süreçte hep yüzümün gülmesini sağlayan Büke Tozlu'ya, Fidan Türk'e, Gonca Karabulut'a ve Meltem Kurutaş'a,

Her zaman yanımda olduğunu hissettiren ablam Ceren Önder'e, Pırıl Sezgin'e, Melis Fidan'a ve tüm dostlarıma,

Son olarak tez çalışmama katılan tüm katılımcılara sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO DİZİNİ	v
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1.GİRİŞ VE AMAÇ	1
2.GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. TEMEL KAVRAMLAR	4
2.2. ŞİDDET KAVRAMI.....	6
2.2.2. ŞİDDETİN TANIMI.....	6
2.2.3. ŞİDDETİN SINIFLANDIRILMASI	9
2.3 YARALAR.....	11
2.3.1 YARA, YARALANMA MEKANİZMALARI VE YARALARIN SINIFLANDIRILMASI.....	11
2.3.2 MEKANİK TRAVMALARA BAĞLI YARALAR	12
2.3.2. ALET YARALARI.....	14
2.4. TRANS BİREYLERE YÖNELİK AYRIMCILIK VE ŞİDDET	16
2.4.1. TÜRKİYE’DE TRANS BİREYLERE YÖNELİK AYRIMCILIK VE FİZİKSEL ŞİDDET	16
2.4.2. DİĞER ÜLKELERDE TRANS BİREYLERE YÖNELİK AYRIMCILIK VE FİZİKSEL ŞİDDET	19
2.5. TRANS BİREYLERE YÖNELİK FİZİKSEL ŞİDDETİN TEMELLERİ	21
2.5.1. HETEROSEKSİZM ve HETERONORMATİVİTE	21
2.5.2. HOMOFOBİ, TRANSFOBİ VE TOPLUMSAL CİNSİYETÇİLİK	22
2.6. RİSK FAKTÖRLERİ	24
2.6.1 AİLE	24
2.6.2 OKUL/YURT	28
2.6.3 GÖÇ	29
2.6.4 MESLEK.....	31
2.6.5 BARINMA.....	33
2.6.6 SAĞLIK.....	35
2.6.7 POLİS	37
3. GEREÇ VE YÖNTEM	38
3.1.ÇALIŞMA GRUBU VE YÖNTEM.....	39

3.2. GEREÇLER.....	40
3.3. İŞLEM	41
4.BULGULAR	42
4.1.KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	42
4.2.KATILIMCILARIN ŞİDDET ÖYKÜSÜ HAKKINDAKİ BULGULAR.....	51
4.3.YAKLAŞIMLARLA İLGİLİ BULGULAR	58
4.4.ŞİDDETLE İLGİLİ BULGULAR.....	62
5.TARTIŞMA	73
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	82
7. KAYNAKÇA	84
8.EKLER.....	95
EK I - BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU.....	95
EK II - GÖRÜŞME FORMU	97

TABLO DİZİNİ

Tablo I. Katılımcıların Kendilerini Tanımladıkları Cinsiyet Kimliklerine Göre Dağılımı	42
Tablo II. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	42
Tablo III. Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	43
Tablo IV. Katılımcının Eğitim Durumundan Memnun Olup Olmadıklarına Göre Dağılımı ..	43
Tablo V. Eğitim Durumundan Memnun Olmayan Katılımcıların Okula Devam Etmeme Sebeplerinin Dağılımı	44
Tablo VI. Katılımcıların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	44
Tablo VII. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı	45
Tablo VIII. Katılımcıların İşinde Karşılaştığı Tutumlar	45
Tablo IX. Katılımcıların Aile Yapılarını Nasıl Tanımladıkları	46
Tablo X. Katılımcıların Ailelerine Açılma Durumları	46
Tablo XI. Katılımcıların Aileleriyle Görüşme Durumlarının Dağılımı	47
Tablo XII. Katılımcıların Sosyal Güvence Durumlarının Dağılımı	47
Tablo XIII. Katılımcıların Sağlık Kuruluşlarının Yaklaşımı Konusundaki Görüşleri	48
Tablo XIV. Katılımcıların İzmir'e Göç Etme Durumlarının Dağılımı	48
Tablo XV. Katılımcıların Ev Sahiplik Durumlarının Dağılımı	49
Tablo XVI. Katılımcıların Komşuluk İlişkilerini Nasıl Değerlendirdikleri	49
Tablo XVII. Katılımcıların Yaşadıkları Yerde Kendilerini Güvende Hissetme Durumlarının Dağılımı	50
Tablo XVIII. Katılımcıların Maruz Kaldıkları Fiziksel Şiddete Bağlı Olarak Psikolojik Tedavi Görüp Görmediği Konusundaki İfadelerinin Dağılımı	50
Tablo XIX. Katılımcıların Görünürlükleriyle İlgili Karşılaştıkları Tutumlar Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	51
Tablo XX. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısına Göre Dağılımı	52

Tablo XXI. Katılımcıların Maruz Kaldıkları İkincil Fiziksel Şiddetin Türlerinin Dağılımı...	52
Tablo XXII. Katılımcılarda Fiziksel Şiddet Sonucu Meydana Gelen Yaraların Türü.....	53
Tablo XXIII. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Bağlı Olarak Vücutlarında Kalıcı İz Bulunma Durumlarının Dağılımı	53
Tablo XXIV. Katılımcılara Fiziksel Şiddet Uygulayanlar İle Uygulanan Fiziksel Şiddet Sayısının Karşılaştırılması.....	54
Tablo XXV. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Maruz Kaldıkları Saldırganın Motivasyonunu Nasıl Tanımladıklarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo XXVI. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo XXVII. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo XXVIII. Katılımcıların Okulda/Yurtta Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı.....	56
Tablo XXIX. Katılımcıların Sağlık Kuruluşunda Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı.....	56
Tablo XXX. Katılımcıların Polisten Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı	56
Tablo XXXI. Katılımcıların Yaşadıkları Yerde Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo XXXII. Katılımcıların Gözaltında Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo XXXIII. Katılımcıların Sokakta Polisten Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo XXXIV. Katılımcıların Aileye Açılma Durumu ile Göç Durumunun Karşılaştırılması	58
Tablo XXXV. Katılımcıların Aileye Açılma Durumu ile Aile Yapılarını Nasıl Tanımladıklarının Karşılaştırılması.....	59

Tablo XXXVI. Katılımcıların Aileye Açılma Durumu İle Aileyle Görüşme Durumunun Karşılaştırılması	59
Tablo XXXVII. Katılımcıların Psikolojik Tedavi Görme Durumu ile Yaş Aralıklarının Karşılaştırılması	60
Tablo XXXVIII. Katılımcıların Psikolojik Tedavi Görme Durumu ile Yaptıkları İşin Karşılaştırılması	60
Tablo XXXIX. Katılımcıların Psikolojik Tedavi Görme Durumu ile Gelir Aralıklarının Karşılaştırılması	61
Tablo XL. Katılımcıların Göz Altına Alınma Sebepleri ile Eğitim Düzeylerinin Karşılaştırılması	61
Tablo XLI. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısı ile Görünürlüğüyle İlgili Tutumların Karşılaştırılması	62
Tablo XLII. Katılımcıların Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumları ile Yaş Aralıklarının Karşılaştırılması	63
Tablo XLIII. Katılımcıların Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumları ile Görünürlüğüyle İlgili Tutumların Karşılaştırılması	63
Tablo XLIV. Katılımcıların Okulda/Yurtta Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Yurtta Kalma Durumlarının Karşılaştırılması	64
Tablo XLV. Katılımcıların Yaşadıkları Yerde Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Komşuluk İlişkilerinin Karşılaştırılması	64
Tablo XLVI. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Ailesiyle Görüşme Durumlarının Karşılaştırılması	65
Tablo XLVII. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Göç Sebeplerinin Fiziksel Şiddet Olma Durumlarının Karşılaştırılması.....	66

Tablo XLVIII. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Yaş Aralıklarının Karşılaştırılması.....	66
Tablo XLIX. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları İle Psikolojik Tedavi Görme Durumlarının Karşılaştırılması	67
Tablo L. Katılımcıların Ailede Şiddet Gördüğü Grup ile Ailesini Nasıl Tanımladığının Karşılaştırılması	68
Tablo LI. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görmesi ile Eğitim Düzeyi Karşılaştırılması68	
Tablo LII. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görmesi ile Yaptığı İşin Karşılaştırılması..	69
Tablo LIII. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görmesi ile Görünürlüğüyle İlgili Tutumların Karşılaştırılması	69
Tablo LIV. Katılımcıların Fiziksel Şiddet Uğrama Sayısı ile Yaşadığı Yerde Fiziksel Şiddete Uğrama Durumu Karşılaştırılması	70
Tablo LV. Katılımcıların Fiziksel Şiddet Uğrama Sayısı ile Cinsiyet Kimliği, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, Mesleği ve Gelir Düzeyinin Karşılaştırılması.....	71
Tablo LVI. Katılımcıların Fiziksel Şiddet Uğrama Sayısı ile Okul / Yurt Fiziksel Şiddet Görme Durumu, Göç Etme Durumu ve Sağlık Kuruluşunda Fiziksel Şiddet Görme Durumunun Karşılaştırılması	72

ÖZET

Her zaman güncel ve tartışılan bir olgu olan şiddet aslında hak ve özgürlük ihlali olarak ele alınması gereken bir toplum sağlığı sorunudur. Her toplumda var olan şiddet günlük hayatımızda farklı şekillerde ve farklı gruplarda karşımıza çıkmaktadır. Günlük hayatında şiddeti en çok tecrübe eden gruplardan biri de trans bireylerdir. Trans bireyler ev, okul, sokak ya da iş gibi birçok alanda ayrımcılığa ve buna bağlı olarak fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Bu çalışmada trans bireylerin maruz kaldıkları fiziksel şiddetin özelliklerini ve bu fiziksel şiddete maruz kalmalarına neden olan risk faktörlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma boyunca mağdurların sosyo-ekonomik koşulları, şiddet uygulayıcıların özelliği ve motivasyonu, şiddetin hangi alanlarda gözlemlendiği ve mağdurların bu alanlardaki tutumları değerlendirilmesi incelenmiştir. Çalışmaya kendini trans birey olarak beyan eden 60 kişi katılmıştır (N=60). Çalışma sonunda yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve aile yapısı gibi sosyo-ekonomik koşulların fiziksel şiddete maruz kalma ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Şiddet uygulayıcıların çoğunlukla kamu görevlisi ve müşteri olduğu bulunmuştur. Katılımcıların saldırganların motivasyonunu değerlendirmesine bakıldığında nefretin, transfobinin ve ahlakçılığın öne çıktığı görülmüştür. Fiziksel şiddete maruz kalan trans bireylerde öne çıkan risk faktörleri aile, göç ve çalışma sektörleri olmuştur. Aile yapısı, ilişkileri ve mesleğinin bağlı olduğu sektör ile fiziksel şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel şiddet, trans bireyler, risk faktörleri

ABSTRACT

Violence discussed on a daily basis is an issue of society's health and should be considered as an abuse of human rights. The violence which exists in every community emerges in different ways and different groups. One of the groups who experiences violence in their daily lives are transgender individuals. Transgender individuals are exposed to physical violence and discrimination at home, at school, on the street or in business. At this study, the target is to put forward the physical violence which the trans individuals are exposed to as well as the risk factors leading them to be exposed to this sort of violence. Socioeconomic circumstances of the victims, the specifications and motivations of the ones who are engaged in violence, the fields in which violence is observed and how the victims evaluated the attitudes in these fields are surveyed throughout this study. 60 people who reported themselves as trans individuals participated in this study. At the end of the study it is observed that socioeconomic circumstances such as age, educational and income levels and family structure are significantly in connection with the exposure to violence. It has been found that violence users are mostly public officers and customers. Looking at the respondents' evaluation of aggressors' motivations, hatred, transphobia, and moralism stand out. In trans individuals who are exposed to physical violence, the prominent risk factors were family and occupation. Family structure, relationship and the industry that occupation is associated with have been found to be significantly related to exposure to violence.

Keywords: Physical violence, transgender, risk factors

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Cinsiyetin ikili bir çerçeveye kültürel olarak kodlanması göz önüne alındığında, trans bireylere yönelik şiddetin yüksek oranda olması şaşırtıcı değildir. Dünyanın birçok yerinde, trans kimliği hala ayrımcılık, şiddet ve hatta ölüm riskine sahiptir. Trans bireylere karşı işlenen nefret suçları aslında kadınlara ve diğer cinsel tercihleri yapmış kişilere uygulanan şiddet ile de çok fazla benzerlik göstermektedir (WHO, 2012). Cinsiyete dayalı şiddet kişinin cinsiyet kimliği ya da ifadesine karşı uygulanan şiddettir ve bu şiddetin aile içerisinde ya da toplumun genelinde yer alması durumu normalleştirilmekte ve görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Trans kimliklerin artık daha fazla görünür olması, trans olmanın getirdiği sorunların hiçbir şekilde çözülmediği anlamına gelmemektedir (Stryker ve Whittle, 2006).

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine bağlı olarak meydana gelen şiddet son yıllarda birçok ülkede ciddi bir sorun olarak ele alınmaya başlanmıştır. Trans bireylerin maruz kaldıkları şiddetin sebepleri, şiddetin seviyeleri günümüzde önemli birçok araştırmanın odak noktasıdır. Özellikle maruz kalınan şiddetin ve şiddet türlerinin kayıt altına alınarak ilgili birimlere bildirilmesi gerekli hale getirilmeye çalışılmaktadır (Stotzer, 2009). Ancak bu araştırmalar henüz Türkiye için çok üzerinde durulmuş bir konu değildir. Yapılan çalışmalar ise daha çok eşcinsel bireylerle gerçekleştirilmekte, trans bireylere yönelik tutumlar ve bununla ilgili meseleler göz ardı edilmektedir. Trans bireylerle gerçekleştirilen sayılı çalışmalarda ise ‘meselenin’ toplumsal görünümüne yönelik kısımları ele alınmaktadır (Selek, 2001).

Yaklaşık 30 yıl önce toplum içerisinde daha fazla görülmeye başlayan LGBTİ’ler (lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks) içinde trans bireyler, nedense diğerlerine göre daha çok akılda kalan olmuşlardır (Demir, 2012). Türkiye’de var olan katı ve heteronormatif bir yapının içinde yeni bir cinsiyet kimliği ile var olabilmek beraberinde büyük zorlukları da getirmiştir. Toplum her zaman trans bireylere karşı önyargılı bir yaklaşım göstermiştir. Yapılan

ilk şey ise bu bireyleri olumsuz anlamda damgalamak olmuştur. Bu da beraberinde şiddeti getirmektedir.

Cinsiyet kimlikleri nedeniyle trans bireyler şiddetle önce aile çatısı altında tanışmaktadır (Edwards ve ark, 2015). Witten ve Eyler (1999), trans bireylerin toplum içerisinde farklı sebeplerle, çok çeşitli şiddet olaylarının içerisinde yaşamak zorunda bırakıldıklarını aktarmaktadır. Bu durumun geçici olmadığını, şiddet görme ihtimallerinin yüksek olduğunu ve bu ihtimalin yaşadıkları sürece devam edecek olmasının bir risk durumu yarattığını söylemektedir.

Bunların yanı sıra trans bireylerin seks işçiliği yapmaları, alkol ve uyuşturucu ile özdeşleştirilmeleri, toplumda negatif bir algı oluşturmakta ve onları toplum dışına itmektedir. (Ördek, 2014).

Trans bireylere karşı şiddet uygulayanlar rutin olarak kendi davranışlarına bahane aramaktadır. ‘Cinsiyet ile cinsel organlar arasında uyumsuzluk’ tarafından aldatılmış olduklarını iddia etmektedirler. Devlet ve toplum, trans bireylerin kendilerini tanımladıkları toplumsal cinsiyete ya da öznel cinsiyete bakmaksızın, ‘cinsel organları’ üzerinden aynı şiddeti uygulamaktadır (Stryker ve Whittle, 2006).

Trans bireylere uygulanan şiddet olaylarının ve oranlarının gerçeği yansıtmakta yetersiz kalması, yine mağduriyet oranları ve konuya ait bilgilerin de ciddi oranda gizli kalmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada trans bireylerin yaşadıkları fiziksel şiddet ayrıntılarıyla incelenerek, saldırının ve saldırganların özellikleri ile trans bireylerde meydana gelen fiziksel etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışma trans bireylerin fiziksel şiddet hikayelerinden yola çıkarak, hem maruz kaldıkları fiziksel travmaları çeşitliliğine göre kategorize etmemizi hem de travmalardaki farklılıkların sebepleri araştırılarak risk faktörlerini belirlememizi sağlayacaktır.

‘Özgürlüğün ne olduğunu zaten biliyor olduğumuzu düşünüyor olabiliriz, ancak transseksüel bireyler için şiddet tehdidi olmadan yaşamamanın ne anlama geldiğini gerçekten hiç düşündük mü?’ Judith Butler

2.GENEL BİLGİLER

2.1. TEMEL KAVRAMLAR

Trans Birey

Trans bireyler kendini doğuştan gelen biyolojik cinsiyeti dışında başka bir cinsiyet kimliğine ait hissedenden (Norton, 1997), cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi veya davranışları, doğumda kendilerine atanan cinsiyetle tipik olarak uyuşmayan (American Psychological Association, 2014) veya cinsiyetlerini atanan cinsiyetlerinden farklı olarak yansıtmak isteyen kişiler olarak tanımlanabilir (Ördek ve ark, 2015)

Transseksüel

Transseksüel terimi, cinsiyet kimliği kendi cinsiyetinden farklı olan kişileri ifade eder. Transseksüel terimi ise bedenlerinin toplumsal cinsiyetlerine uyumlu olmadığını hisseden kişiler için kullanılmaktadır (Korell ve Lorah, 2007). Transseksüeller, ya kısmen ya da tamamen cinsiyet değiştirme ameliyatı geçirmeye karar veren kişilerdir (O'Brien, 2008). Çoğunlukla, bedenlerini cinsiyetleri ile mümkün olduğunca uyumlu hale getirmek için hormonlar, ameliyatlar ve diğer araçları aracılığıyla değiştirir veya değiştirmek istemektedirler. Tıbbi müdahale yoluyla bu geçiş süreci sıklıkla cinsiyet' ya da cinsiyet yeniden adlandırması olarak adlandırılır, ancak daha yakın zamanda cinsiyet doğrulaması olarak da adlandırılır (American Psychological Association, 2014).

Trans Kadın

Trans kadın kavramı biyolojik olarak erkeklere atfedilen özellikleri taşıdığı için doğduğunda kendisine erkek cinsiyeti atanan/verilen, ancak cinsiyet kimliği kadın olan kişiler için kullanılmaktadır (Hill & Mays, 2013; Nadal, 2012). Erkek olarak atanan, ancak kendini kadın

olarak tanımlayan ve yaşayan ve cinsiyet kimliğine daha yakından benzemek için tıbbi müdahale yoluyla bedenlerini değiştiren veya değiştirmek isteyen bireyler, transseksüel kadınlar veya trans kadın olarak bilinirler (American Psychological Association, 2014). Bu adlandırmaların verilmesi için kişinin geçiş sürecini yaşaması gerekmemektedir. Geçiş süreci ise bazı durumlarda cinsiyet geçiş operasyonu ile yaşanırken bazı durumlarda kişinin cinsiyet kimliğini ifade etmesi ve açılması süreciyle gerçekleşmektedir (Aypar, 2014)

Travesti

Travesti terimi, karşı cinsle ilişkili bir tarzda giyinmiş ve davranan bir kişiyi ifade eder. En yaygın olarak, kadınların elbisesini ve tavırlarını taklit eden erkek bedenli kişileri ifade etmektedir. Geçmişte cinsiyet geçiş ameliyatı olmamış kişiler için kullanılmaktaydı. Tanım zaman içinde değişmiştir ve uygulamada evrensel değildir (American Psychological Association, 2014).

Cross-Dresser

Genellikle karşı cinsiyetin giysileri olarak tanımlanan giysileri giymekten hoşlanan kişi olarak tanımlanmaktadır. Genellikle cross-dresser'ların kadın kıyafetleri giyen erkekler olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni, kadın-erkek cross dress'in daha yaygın ve sosyal olarak kabul edilebilir olduğu düşünülmektedir (O'Brien, 2008). Tıp / ruh sağlığını teşhis etmek için tarihsel olarak kullanıldığı için modası geçmiş, sorunlu ve genellikle saldırgan olan "travesti"nin yerini almıştır. Diğer cinsiyetten olan Cross-Dresserlar genellikle doğumda atandıkları cinsiyette rahattırlar ve değiştirmek istemezler (Vaccaro ve ark, 2012).

2.2. ŞİDDET KAVRAMI

2.2.2. ŞİDDETİN TANIMI

Türkçeye Arapçadan gelen şiddet sözcüğü Türk Dil Kurumu Sözlüğünde; “bir hareketin, bir gücün derecesi, sertlik” olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti; gerçek ya da tehdit amacıyla, yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu ya da yoksunlukla sonuçlanma olasılığı yüksek olan fiziksel zor ve gücün kişinin kendine, bir diğer kişi ya da gruba ya da topluma karşı kasıtlı kullanılması olarak tanımlamıştır.

Şiddet, insan yaşamının her daim bir parçası olan ve dünyanın her yerinde etkisini gördüğümüz bir olgudur (Güleç ve Kaptanoğlu, 2011). Yaşamın her aşamasında ve insanın doğasında, dolayısıyla insan yaşamının olduğu yerde şiddet hep var olmuştur. Dayatma, işkence, zorbalık, ceza verme ve en nihayetinde ölümle sonuçlanan şiddet girişimleri tüm toplumlarda farklı boyutlarda da olsa görülmektedir (Keleş ve Ünsal,1996).

Günümüzde farklı disiplinler tarafından araştırılan ve ilgi duyulan konulardan biri haline gelen şiddet olgusunun birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Disiplinler şiddet olgusunu ve şiddet olaylarını farklı bakış açılarıyla ele almakta ve yeni anlamlar kazandırmaktadır. Bunun en önemli sebebi şiddetin topluma, sürece ve zamana göre farklılıklar gösteren çok yönlü bir kavram olmasıdır (Kocacık, 2001).

Toplum gözünden de şiddet olgusuna bakmak gerekirse; korkutma amacı kadar basit bir anlamdan ölümle sonuçlanan zorbalığa kadar da geniş bir tanımlamayla karşılmaktadır. Sade bir vatandaşa soru olarak yöneltirse ‘güçlüyü güçsüzden ayıran bir hareket olduğu’ cevabı söylenecektir. Çünkü insanlık tarihi boyunca şiddet, kaba kuvvet, zor kullanma, dayatma, işkence ve benzeri şeyler hep güçlünün (ya da kendince haklı olan güçlünün) kuvveti olmuştur.

Michaud’a (1991) göre şiddet, oranı ne olursa olsun bir ya da birden fazla kişinin bedenine, törel bütünlüğüne, malına ve kültürel değerlerine zarar verici davranışlardır. Bu

davranış karşılıklı ilişkiler ortamında doğrudan veya dolaylı toplu veya dağınık olarak gerçekleşebilir.

Arendt'e (1997) göre güç, kuvvet ve şiddet olarak karşımıza çıkan insana özgü iki farklı enerjiyi tanımlamak için kullanılır. Kuvvet her şekilde tek olan, bireysel bir şeyi niteler. Şiddet ise, yöntemsel bir durumdur. Kuvvet gibidir ama farklı bir potansiyel gerektirir. Buna göre bir şeyi şiddet olarak tanımlayabilmemiz için iki temel durum gerekir: Bunlardan biri güç kullanarak zorluk yaratmak, ikincisi ise zor kullanmak /zorbaca şeyler yapmak (bilerek ve isteyerek zarar verme, engel koyma, zorla yaptırtma ya da asla yaptırtmama). Özetle; kuvvet insanın içinde barındırdığı potansiyel, şiddetse bu potansiyeli kullanma yani eyleme geçirme şeklidir.

Şiddet ile ilgili antropolojik yaklaşımları ele aldığımızda ise bir toplumda şiddet kültürel olarak biçimlenir ve şiddetin varlığını kültürel kabuller belirler (Özbudun, 2008). Antropoloji sözlüğünde insan gövdesine zarar vermeye yönelik, kültürel olarak meşru görülmeyen davranışlar şiddet kavramı içerisinde incelenir. Şiddet, karmaşık toplumlarda basit toplumlardan daha yoğun gözlemlenmektedir (Emiroğlu ve Aydın, 2003).

Şiddet duygusunun/eyleminin altında aslında saldırganlık dürtüsü de vardır. Bu dürtü karşımıza çok farklı şekillere bürünerek çıkmaktadır. Saldırganlığın asıl olarak nasıl harekete geçtiğinin, nasıl geliştiğinin, topluma veya çevreye göre hangi değişken etkilerle bireyde hayata geçtiğini anlamak zannedildiği kadar kolay değildir. Ancak en bilinen haliyle, insanın barındırdığı saldırganlık ve saldırganlık duygusunun şiddete dönüşümü, tamamen o bireyin psikolojik, nörolojik ve hormonal yapısının şiddet gösterdiği kişi ve ya oluşumla kurduğu etkileşim / iletişim ile meydana çıkmaktadır (Lorenz, 1996).

Şiddete en çok maruz kalanlar gruplar kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve LGBTİ bireylerdir. LGBTİ bireylerin iş olanaklarının kısıtlanması, iş başvurularının cinsel tercihleri ya da cinsiyet

kimlikleri sebebiyle reddedilmesi başlı başına bir psikolojik şiddetken, iş olanağı verilmediği için fuhuş sektörüne yönelmeleri, bu sefer de fuhuş yaptıkları için gördükleri fiziksel şiddet ise bir insanın kişisel hak ve özgürlüklerinin nasıl kısıtlanabildiğine en doğru örnektir. LGBTİ bireylere uygulanan bu şiddet aslında cinsiyete dayalı şiddettir.

Cinsiyete dayalı şiddet, bireye ya da gruba yönelik şiddeti ifade etmektedir. Birçok şiddet biçimini içermektedir. İnsanlar ve nüfuslar arasında cinsiyete dayalı eşitsizlikleri sürdüren politik-ekonomik yapıları yansıtmaktadır (Wies & Haldane, 2011). Toplumsal cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi veya erkek egemen toplumsal sistemlerin hiyerarşisindeki konumu nedeniyle insanlara karşı işlenen ve kişilerarası, örgütsel veya politik olan ihlallerdir (O'Toole & Schiffman, 1997)

Cinsiyete dayalı şiddet, geleneksel olarak kadınlara karşı erkekler tarafından uygulanan şiddet olarak kavramsallaştırılmıştır. Ancak günümüzde giderek eşcinsel, lezbiyen, biseksüel, transseksüel veya queer olarak kendini tanımlayan bireyler ve popülasyonlar da dahil olmak üzere, cinsel kimlik ve cinsel yönelim temelli daha geniş bir dizi düşmanlığı içerecek şekilde gittikçe artmaktadır. Cinsiyete dayalı şiddet, sözlü tacizden kurumsal ayrımcılığa ve hatta cinayete kadar geniş bir spektrum içerir (Collins, 2014; Wies ve Haldane, 2011).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olayları nadiren açıklanmaktadır. Birçok kadın ve cinsel azınlık grubundaki bireyler mağduriyetlerini gizlemektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin sadece kadınları değil, aynı zamanda gey, lezbiyen, biseksüel ve transseksüel insanları da içeren daha geniş bir cinsel azınlık yelpazesini etkilediğinin farkındalığı giderek artmaktadır. Ayrıca, özellikle gelişimlerinde erkek egemen baskılara uymayan ve onları desteklemeyen erkeklere yönelik şiddet konusunda da artan bir farkındalık vardır (Collins, 2014). Ancak bu farkındalıklar şiddetin önüne henüz geçebilmiş değildir.

2.2.3. ŞİDDETİN SINIFLANDIRILMASI

Şiddet çok yönlü bir olgu olduğundan dolayı farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Şiddeti güdüleyen eylemden, şiddetin suç olup olmamasına kadar birçok ayırım yapılabilir. Şiddeti genel anlamda sınıflandırmak istersek insanlar arası şiddet ve kolektif şiddet olarak ayrılabiliriz (Kocacık, 2001). İnsanlar arası şiddet; kadına yönelik şiddet, LGBTİ bireylere yönelik şiddet olarak örneklendirilebilir. Kolektif şiddete ise işgaller, terör olayları örnek olarak gösterilebilir (Gümüş, 2006).

Şiddeti uygulayışı bakımından sınıflandırmak istersek, çok daha geniş bir yelpaze ile karşılaşılacaktır. Bu açımda da önce fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet sonra da ihmal ve istismar şiddeti ana başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır (Koç, 2006).

Bunun dışında bir de genele yani topluma uygulanan baskıcı /yapısal şiddet vardır ki; nüfus ve egemenlik için toplumun belirli bir kısmına hak mahrumiyeti, zorbalık, kişiler arası ayrımcılık ve dışlama söz konusudur. Ancak şiddet kavramı hep gözle görülür bir güç kullanımı olarak ezberlendiğinden bu şiddet türü göz ardı edilir. Oysaki çok gerçekçi bir şiddet türüdür (Eserpek, 1981).

Şiddetin bir de dolaylı şekli vardır. En açık haliyle zorlama, karşısındakinde stres yaratma, ayrımcılık yaratma ve en kötüsü dışlama olarak karşımıza çıkar. Dolaylı şiddet toplumlarda en çok ekonomik anlamda zayıf kişilere, cinsel tercihleri ve cinsiyet kimlikleri sorgulananlara, ahlaki anlamda yaptıkları, meslekleri tasvip edilmeyen kişilere uygulanmaktadır. Ama fark edilmeyen bir şey var ki; dolaylı şiddet sadece şiddet uygulanan kişileri değil, bu şiddet yöntemini tercih etmiş yani onaylamış toplum ve toplulukları da beraberinde öldürmektedir. Dolaylı şiddet zamanla fiziksel şiddete dönüştüğü için dolaylı şiddeti bir tetikleyici olarak da düşünebiliriz.

Tüm şiddet türleri içerisinde yine de öne çıkan her zaman bireysel şiddet olmuştur. Daha gözle görülür, takip edilebilir ve günlük yaşam içerisinde sürekli karşımıza çıkabilir bir durumdur. İnsanın bitmeyen öfkesi, kıskançlığı, hazmedememe düşüncesi, hırsı ve affediciliğini kaybetmiş yapısı bizleri her an bir bireysel şiddet vakası ile karşı karşıya getirmektedir.

Bireysel şiddet kendi içinde fiziksel ve psikolojik olarak ikiye ayrılmaktadır. Fiziksel şiddette kendi içerisinde kişiye yönelik şiddet ve mala zarar vermeye yönelik şiddet olarak ikiye ayrılır. Psikolojik şiddet ise davranışsal (manevi saldırı) bir şiddet şeklidir (Gümüş, 2005).

2.2.4 FİZİKSEL ŞİDDET

Fiziksel şiddet, ölüm, sakatlık, yaralanma veya zarar verme potansiyeli olan kasıtlı fiziksel güç kullanılmasıdır. Fiziksel şiddet; itme, tırmalama, ısırma, boğma, sarsma, tokat, yumruk, yakma gibi eylemlerden oluşmaktadır ancak bununla sınırlı değildir. Başka bir kişiye karşı bir zorlama, gücünü veya büyüklüğünü kullanma da bunlara dâhildir (HHS/CDC, 2007).

Fiziksel şiddet en çok saptanan ve gözlenen şiddettir. Adından anlaşıldığı üzere fiziki kuvvet kullanmak suretiyle bir kişinin başka bir kişi veya kişileri hırpalaması, dövmesi eylemleriyle başlayan fiziksel şiddet ölümle dahi sonuçlanabilmektedir. Aslında fiziki güç uygulanan şiddet dayak kelimesiyle özdeşleşse de bundan daha fazlasıdır. Sonuçları ise oldukça dramatiktir. Sıradan bir vurma, tokat atma bir anda öldürücü aletlerin başrole geçtiği bir eyleme uzanır. Ölümle sonuçlanmasa bile fiziksel şiddet sonucu mağdur durumda olan kişide sağlık sorunları ya da vücudunda kalıcı yaralanmalar meydana gelebilmektedir (Neugebauer, 2000; Polat, 2014).

Kadın ve çocuklar kadar LGBTİ bireylerde toplum içerisinde fiziksel şiddetten ciddi anlamda etkilenen gruplar arasında yer almaktadır. Her şeyden önce LGBTİ bireylere

uygulanan fiziksel şiddet bir hak gibi görülmekte, herhangi bir mazeretin arkasına sığınılmayı gerektirmemektedir. Kasıtlı olarak, nefretle ve cahilce gerçekleştirilen bu şiddet sonrası bireylerde kalıcı yaralanmalar, travmalar hatta aletli saldırı sonucu ölümler gözlenmektedir.

Fiziksel şiddetin kullanılması birçok sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik çevrede karşımıza çıksa da esasen hem sosyo-ekonomik hem de eğitim açısından yetersiz ailelerde daha sık görülmektedir (Güleç ve ark, 2012). Bunun yanında aile içi şiddet, sosyal anlamda kısıtlılık, anne ve babada ruhsal bozukluk ve madde kullanımı sorunları olan ailelerde fiziksel şiddet daha yüksek orandadır (Bernet, 2005).

Hem Türkiye’de hem de dünyadaki tüm toplumlarda fark edilmektedir ki; fiziksel şiddet artarak devam etmektedir. Modernleşme, eğitim kalitesinin artması, ekonomik yeterlilik gibi ana faktörler bile bunun önüne geçememektedir. Şiddeti doğuran sebepler ve dürtüler bilinse de bu sebepleri bazen farklı/değişken etkiler tetikleyerek kontrol altına alınamaz hale getirmektedir. İnsanın ruhsal yapısı, kişilik bozuklukları, çevresel durumu değişim gösterdiği sürece fiziksel şiddette beraberinde değişime uğramakta ancak eksilmemektedir.

Fiziksel şiddette en kabul edilemez gerçek ‘keyfi’ olmasıdır. En kötüsü ise şiddetin, şiddet gösterenin bile kontrolünden çıkmasıdır. Bu kadar vahim bir vaka olan fiziksel şiddetin hayatımızdaki bu büyük rolüne rağmen, günlük yayınlarda çözüm değil sadece haber olmanın ötesine gidememektedir (Arendt, 1997).

2.3 YARALAR

2.3.1 YARA, YARALANMA MEKANİZMALARI VE YARALARIN SINIFLANDIRILMASI

Yara en basit tanımıyla bir etkenin vücutta yarattığı hasardır. Bu etkenler fiziksel, kimyasal ya da biyolojik etkenlerdir ve vücut bütünlüğünü bozduğu durumlarda yara meydana

gelir. Vücutta meydana gelen hasarı ve hasarın derecesini, farklı kuvvetlerin meydana getirdiği enerji ve bu enerjilerin hangi dokulara kadar nüfus ettiği belirler. Burada bir diğer önemli unsur ise kuvvetin uygulanış biçimi ve süresidir. Uygulanan kuvvet sadece cilt ve cilt altı dokuları değil derin dokuyu, iç organları ve kemikleri de etkileyebilmektedir (Ekizoğlu ve Arıcan, 2015; Şener, 2013; Ekizoğlu ve Arıcan, 2011).

Yaraların incelenebilmesi, ayırt edilebilmesi ve ortaya çıktıkları durumların anlaşılabilmesi için oluş mekanizmalarına göre sınıflandırılması gerekmektedir. Yaralanma mekanizmasının anlaşılması, hem hekimin yaralanan birey için uygun olan tıbbi tedaviyi planlaması için hem de raporlayabilmesi açısından önem teşkil etmektedir. Raporlamalarda belirtilen yara mekanizmaları adli tıp ve yasal açısından değerli verileri sağlamaktadır. (Ekizoğlu ve Arıcan, 2015; Polat, 1997)

Yaralanmalar oluş mekanizmasına göre şu şekilde sınıflandırılmaktadır; mekanik, fiziksel, kimyasal ve biyolojik. Belirtilen yaralanma mekanizmalarının ortaya çıkardığı yara çeşitleri farklılık göstermekte ve gruplara ayrılmaktadır. Mekanik travmalar ve bunlara bağlı yaralanma çeşitleri en sık görülenlerdir. Bu yaralar; künt travmatik yaralar, kesici alet yaraları, kesici-delici alet yaraları, kesici-ezici alet yaraları, delici alet yaraları ve ateşli silah yaralarıdır (Ekizoğlu ve Arıcan, 2015; Polat, 1997).

Ses dalgaları, ısı, elektrik akımı gibi fiziksel tesirlerle ve kimyasal ajanlarla da dokularda farklı çeşitlerde hasarlar oluşturabilir (Can & Koç, 2011).

2.3.2 MEKANİK TRAVMALARA BAĞLI YARALAR

2.3.2.1 KÜNT TRAVMATİK YARALAR

"Künt travma" terimi, hareket eden bir künt nesnenin etkisiyle veya vücudun sert bir şekilde hareket etmesiyle uygulanan mekanik kuvvet nedeniyle vücuda zarar olarak

tanımlanabilir. Yüzey, her iki mekanizma da, bir yaralanmaya neden olacak kadar yüksek kinetik enerjinin transferine yol açar (Siegel & Saukko, 2012).

Künt travmatik yaralar abrazyon (sıyrık), bere (kontüzyon), laserasyon (yırtık) ve kemik kırıkları olarak dörde ayrılmaktadır (Siegel & Saukko, 2012; Ekizoğlu ve Arıcan, 2011).

Abrazyon yani sıyrık, çoğunlukla sürtünmeden kaynaklanan, epidermin travmatik bir şekilde çıkarılması, ayrılması veya tahribi ile karakterize edilen cildin yüzeysel yaralanmalarıdır. Yüzeyi pürüklü olan ve düzensiz yapı gösteren bir cisimle ya da çok ender bir şekilde yüzeyi düzgün olmasına rağmen yüksek kinetik enerji uygulanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Diğer bir aşınma türü, cilde dikey bir etkiden kaynaklanır (basınç veya ezme aşınması). Çoğunlukla kanama görülmemekte ender durumlarda noktasal şekilde kanamalar olabilmektedir. Sıyrık alanlarında kullanılan cismin özellikleri ile ilgili bilgi verecek buluntular elde edilebilmektedir. Ayrıca taze sıyrıklarda, çarpma yönü genellikle kazıyıcının ucuna bağlı kalan aşınmış epidermal parçalarla belirlenebilir (Siegel & Saukko, 2012).

Bere uygulanan kuvvet sonrasında yumuşak dokuda oluşan hasardır ve iç kanama ile karakterizedir. Bere genellikle abrazyon ve laserasyon ile birlikte görülmektedir. Bere deri ile sınırlıdır ancak kontüzyon iç organlarda da gözlemlenmektedir. Bu iki kavramın boyut açısından tanımlamaları birkaç milimetreden daha büyük doku içi kanamaları ifade eder. Berenin oluşumu dışında görünümünü de belirleyen bazı önemli faktörler vardır. Bunlar uygulanan kuvvetin alanında gerçekleşen cilt altındaki kanama miktarı, bu alanın doku yapısı, esnekliği ve kemik ile ilişkisi, oluşan berenin dokuda ne kadar derine yerleştiği gibi (Ekizoğlu ve Arıcan, 2011)

Laserasyonlar cildin veya iç organların gözyaşları olarak tanımlanabilir. Kör nesnelerden gelen darbelerden (çekiç, çırpılmış tabanca, çubuk, ağır ayakkabılar veya yumruk gibi) kaynaklanabilir. Diğer laserasyonlar, araçlardan gelen darbelerle veya yere düşme ile

meydana gelmektedir. En yaygın olarak bütünlüğe doğrudan destek veren sıkı bir kemikli temelin üzerinde (bacağın, yüzün ve elin çıkıntıları) ortaya çıkar. Kuvvet cilde etki ettiğinde, doku, yaralayıcı nesne ile kemikli platform arasında sıkışır, böylelikle bütüncül sıkışmış olur ve yana doğru kıvrılana kadar sıkıştırılır/ezilir. Aşınmış, çürük ve ezilmiş yara marjları ile karakterizedir. Yaranın oluşturduğu yarıklar doğrusal olabilir (özellikle dar, kenarlı bir aletle), Y şeklinde veya yıldız benzeri olabilir. Yırtılmayı saran aşınma, çarpışan künt yüzeyli aracın şekline ve boyutlarına veya - düşme durumunda - temas alanına karşılık gelebilir (Siegel & Saukko, 2012).

Kemik kırıklarının ortaya çıkmasından en önemli etken yüksek enerjidir. Kırıkların ortaya çıkışı, kemiğin cilt yüzeyine yakın olmasıyla ilişkilidir. Uygulanan kuvvette cilt dışında, kemiğin dokusunda ya da eklemlerde de hasar meydana gelmektedir. En çok görülen bölgeler genellikle kol ve bacaklar, yüz ve kalça kemiğidir. Kemik kırıkları vücuda uygulanan yüksek enerjili, direkt bir kuvvet ile ortaya çıksalar da bazı vakalarda farklı mekanizmalar sonucu da ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Kemik kırıklarının tespiti yaralanmanın ağırlık derecesinin hesaplanarak Türk Ceza Yasası'na göre raporlandırılması açısından büyük önem taşımaktadır (Ekizoğlu ve Arıcan, 2011).

2.3.2. ALET YARALARI

Mekanik yaralanmaların bir diğer sebepleri de alet yaraları ve ateşli silahlardır. Kuvvet uygulanan her aletin vücutta ayırt edici özellikleri oluşmaktadır. Yaraların bu sebeple incelenmesi ve kuvvet uygulanan aletin tanımlanması gerekmektedir.

Kesici alet yaraları adından da anlaşılacağı gibi kesici özellikleri bulunan aletlerle oluşturulan yaralardır. Bıçak, jilet, cam gibi aletlerle oluşturulabilir. Yaralanmayı oluşturan kuvvetin künt travmatik özelliği minimal olduğundan yara çevresinde kontüzyona rastlanmaz.

Yara kuyrukları görülebilir ve yara kuyruğunun kısa olduğu tarafın, aletin kuvveti uyguladığı yönün başlangıcı, uzun tarafının sonlanma kısmında olduğu söylene de her olguda mutlak doğruluğu yoktur. (Ekizoğlu ve Arıcan, 2011). Kullanılan alete göre yarada farklı özellikler görülmektedir. Tırtıklı yüzeyi olan bir bıçakla cam bir parçanın oluşturduğu yara farklı olacaktır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde (örneğin İngiltere ve Avrupa’da) özellikle bıçakla bir kuvvet kullanmak, öldürmenin en önde gelen yöntemidir. Çoğu durumda suçlar partnerler arasındaki ilişkiler, kişilerarası çatışmalar, sokak şiddeti ve alkolle ilişkili kavgalardan kaynaklanmaktadır (Pollak & Saukko, 2009b).

Kesici ve delici alet yaralarının oluşumunda, yarayı oluşturan alet ve özellikleri, kuvvet uygulanan aletin kullanımı ve yaralanan bireyin bu saldırı esnasındaki durumu ve hareketi önemli faktörlerdir. Yaranın özelliklerine bakılarak yarayı oluşturan alet hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Aletin boyu, tipi, uç yapısı, kenar özellikleri, kuvvetin yönü dikkatli bir araştırma ve inceleme yapıldığında söylenebilmektedir. Adli tıp pratiğinde cinayet olgularında en sık görülen yaralanmalardandır. Kesici ve delici alet yaralanmalarına sebep olan aletler genelde sap, mahnuz ve namlu bölümlerinden oluşmaktadır (Ekizoğlu ve Arıcan, 2011).

Kesici ve ezici aletle yaralanmalarda, yaralanmayı kuvvetin uygulandığı yerdeki kesici yüzeyleri ve ağırlıkları ile oluştururlar (Pollak & Saukko, 2009b). Bu aletlere örnek olarak keser, satır, baltayı gösterebiliriz. Bu tür yaralanmalarda genellikle kesi niteliğinde bir yara oluşur. Farklı olarak ağırlık etkisine bağlı mekanik kuvvetlerde dolayı yara çevresinde kontüzyon görülmesi sıktır. Ayrıca alet kemik dokusuna ulaşarak kemik dokusunda hasar yaratabilmektedir. Keskinliği körelmiş ya da kuvvetin az uygulandığı durumlarda yara dudaklarında düzensizlik ve doku köprüleri bulunabilir (Ekizoğlu ve Arıcan, 2015)

Delici alet yaraları ise kesici alet yaralarından farklı olarak, derinliği yara boyundan oldukça fazla olan ve çoğunlukla standart özellikler göstermeyen yaralardır. Bunlara örnek

olarak İğne, çivi, demir çubuk gibi materyalleri gösterebiliriz. Bunların anlaşılması epey güçtür ve dikkatli bir muayene gerektirir. Yaraların çok değişik şekillerde karşılaştığı bu gibi durumlarda, yaranın şeklini belirleyen ana faktör yaralayıcı aletin uç özellikleridir. Yaranın olduğu yerdeki vücudun yapısı, derinin elastikiyeti yaranın görünümünü değiştirir (Ekizoğlu ve Arıcan, 2011).

Ateşli silah yaralanmaları, özel bir künt travma şekli olarak kabul edilir. Basit tanımıyla mermi çekirdeğinin ya da saçmaların silahın namlusundan çıkarak bedene girmesi ile meydana gelen yaralanmalardır. Daha ayrıntılı ele almak gerekirse verilen hasar, bir namludan yüksek basınçlı yanma gazları ile hareket ettirilen ve gövdeye yüksek hızda çarpan tek bir merminin (ya da çok sayıda peletin) etkisinden kaynaklanır (Pollak & Saukko, 2009a). Giriş yarası genellikle yuvarlak olarak gözlemlenmektedir. Fakat giriş yarasının özellikleri değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenlik atış mesafesi, atış yönü, merminin bir yere çarparak vücuda girmesi gibi birçok faktöre bağlıdır. Ateşli silah yaralanmalarında, giriş yarası etrafında vurma halkası, yakın atış mesafesinde giysili olmayan bölgelerde yara etrafında yanmış ya da yamamış barut taneleri, is, kılırlarda veya ciltte yanık görülebilir (Şener & Set, 2013).

2.4. TRANS BİREYLERE YÖNELİK AYRIMCILIK VE ŞİDDET

2.4.1. TÜRKİYE’DE TRANS BİREYLERE YÖNELİK AYRIMCILIK VE FİZİKSEL ŞİDDET

Kapalı bir toplum yapısı gösteren Türkiye’de, LGBTİ alanındaki tüm gelişmelere rağmen, bilimsel araştırmalar ve medyadaki yansımalar açısından bakıldığında, trans bireylere yönelik şiddet, ayrımcılık ve ötekileştirme tutumları devam etmektedir.

Toplumdaki cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli bu ayrımcılık ve şiddetin başlıca nedenleri bilinmeyene duyulan korku, homofobi ve transfobidir. Birçok toplumda yaygın olarak eşcinselliğin hastalık ve sapkınlık olarak görülmesi, trans bireylerin HIV veya diğer cinsel yolla bulaşan hastalıkları taşıyanlar olarak algılanması, dini pratiklerde günah olarak kabul edilmesi bu bireylere karşı ön yargı oluşturmaktadır (Göregenli ve Karakuş, 2011).

Türkiye’de yaşayan trans bireyler, hayatlarının çok erken bir aşamasında, kendi kimliklerini ifade ettikleri veya açık bir şekilde yaşamaya başladıkları andan itibaren toplum tarafından damgalanmakta ve dışlanmaktadır. Ataerkil ve heteronormatif yapıya sahip Türk toplumunun normlarına ‘uymayan’ trans bireyler baskıyı ve şiddeti ilk olarak aile bireyleri tarafından tecrübe etmektedir. Eğitim hayatlarına başladıkları andan itibaren ise akran zorbalıkları, öğretmen ve okul yöneticilerinin baskıları ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Ördek, 2014). Transfobiye karşı trans-saygı kapsamında yapılan ankette 109 trans katılımcıdan %66’sı toplumda ayrımcılıkla karşılaşma durumlarını ‘her zaman’ olarak nitelendirmiştir. Aynı ankette okul deneyimleri ile ilgili soruya 49 katılımcının %63’ü, genel olarak okulla ilgili deneyimlerini ‘çok kötü’ ya da ‘kötü’ olarak değerlendirmiştir (Ördek ve ark, 2015).

Trans bireyler, milli, manevi ve dini değerler gibi kavramlar üzerinden ötekileştirilmektedir. Genel ahlak ve Türk aile yapısına ‘uygun olmadıkları gibi söylemlere maruz kalmaktadır (Kırmızı Şemsiye, 2016). Görmezden gelinen, söylemleri değersizleştirilen trans bireylere ayrımcılık ve şiddete maruz kalmaktadırlar. Trans bireylerin maruz kaldığı bu damgalanma ve dışlanma süreci onları seks işçiliği yapmaya itmektedir. Transfobiye karşı trans-saygı kapsamında yapılan araştırmada kendini trans kadın olarak tanımlayan ve seks işçiliği yaptığını belirten katılımcı oranı %87’dir. Türkiye’de seks işçiliği ile uğraşan trans bireylerin sayısı daha fazladır. Kayıtsız bir alan olan seks işçiliği trans bireylerin adalet mekanizmasına erişimini de engellemektedir ve bu da mağduriyeti katbekat arttırmaktadır.

Türkiye'de seks endüstrisi maalesef ekonomik sömürü, fiziksel ve cinsel şiddetle şekillenmiş bir yer altı faaliyeti olmayı sürdürmektedir (Küntay ve Çokar, 2007).

Bunun yanı sıra barınma, sağlık ve ulaşım gibi temel ihtiyaçlarda da şiddet sistematik olarak kendini göstermekte ve devam etmektedir. Trans bireyler cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle normal bedelin üzerinde kira ödemek mecburiyetinde bırakılmaktadır. Kimliklerini saklamadan yaşayabilmek için ancak şehrin belirli bölgelerinde oturmak zorunda bırakılan trans bireyler aynı zamanda komşular ve mahalle sakinleri tarafından rahatsız edilmekte, ölüm tehditleri almakta ve fiziksel şiddete uğramaktadır (Lambdaistanbul, 2010). Özellikle açık bir şekilde yaşayan LGBTİ bireyler herhangi bir sağlık sigortası kapsamında olmadıklarını beyan etmekte ve ayrımcılığa uğrayacağı korkusu ile tedavi olmamakta ya da tedavisini geciktirmektedir (Ördek, 2014).

Günümüzdeki heteronormatif düzende trans bireyler sadece çalışma hayatı, barınma, sağlık, eğitim gibi alanlarda değil yaşamın diğer alanlarında din, devlet, medya, ordu gibi kurumlar tarafından da çeşitli biçimlerde ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmaktadırlar.

Medyanın transfobik tutumu, nefret söyleminin yayılmasına destek olurken izleyiciler ve kullanıcılar tarafından bu söylemlerin meşrulaşmasına ve kanıksanmasına neden olmaktadır (Vardal,2015). Din adamlarının trans bireyleri hedef gösteren açıklamaları, devletin trans bireylere yönelik tutumu bu bireylere yönelik yapılan sembolik şiddetin en önemli göstergeleridir.

Güncel çalışmalara baktığımızda şiddetin ne denli fazla olduğunu anlayabiliriz. Kırmızı Şemsiye tarafından 2014 yılında Türkiye'nin 10 şehrinde yaşayan 233 trans kadın seks işçisi ile yapılan saha araştırmasına göz attığımızda katılımcıların %74'ü fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. %54'lük bir kesim cinsel şiddete maruz kaldığını beyan ederken, %68'i tehdit, hakaret, taciz ve sözlü saldırılar gibi psikolojik şiddetlerle karşılaştıklarını söylemiştir.

Kaos GL'nin hazırladığı, karanlıkta kalmış sayıları ortaya koyan rapor (Kaos, G. L, 2016) cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği yüzünden şiddete uğrayan kişilerden oluşuyor. Bu rapora göre medyaya yansıyan olaylar nefret cinayeti, nefret saldırısı, nefret suçu, tehdit ve intihar. Sayılara göz gezdirdiğimizde ise 9 nefret cinayetinin yanı sıra 12'si birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilen ve çeşitli aletlerinde kullanıldığı 16 nefret saldırısı göze çarpmakta. Şiddet uygulayıcılar arasında polis, jandarma, cezaevi görevlileri ve okul müdürünün olması raporda diğer dikkat çeken noktalardır.

Sonuç olarak Türkiye'de yaşayan trans bireyler hayatlarının birçok döneminde sistematik bir şekilde şiddetle yüzleşmek zorunda kalmaktadır. Fiziksel şiddetin yaralama, rehin alınma, tecavüz ve dayak gibi her türlü ile karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle trans bireylere yapılan ayrımcılık ve şiddet büyük bir nefretle birleşerek öldürülmeye kadar gitmektedir. Toplum ve aileleri tarafından dışlanan bireyler hakaretlere ve aşağılanmalara maruz kalarak psikolojik şiddeti de devamlı bir şekilde yaşamaktadır. Hükümetin ayrımcılığı yasaklayan bir anti-ayrımcılık politikası olmamasından ötürü de şiddet devam etmektedir (Engin, 2015).

2.4.2. DİĞER ÜLKELERDE TRANS BİREYLERE YÖNELİK AYRIMCILIK VE FİZİKSEL ŞİDDET

Dünyanın birçok yerinde trans bireylere karşı ayrımcılık ve şiddet devam etmektedir. Sadece Türkiye'de değil birçok ülkede heteronormatif bir düzen hâkimdir. Bu düzen cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği 'normal' olmayan tüm bireyleri tehdit altında bırakmaktadır. Devletler trans bireylere yönelik koruyucu yasalar düzenlense bile şiddetin önüne geçmekte zorlanılmaktadır. Dünyanın neresinde olursa olsun kişiler yasalara rağmen bu normlardan kopmamakta, görüşlerini genişletememektedir. Yasaların trans bireyleri korumadığı ülkeler de bulunmakta, hatta bazı ülkelerde trans olmak suç olarak sayılmaktadır. Yapılan araştırmalarda

(örn: Rodríguez-Madera ve ark,2017; Lourenco, 2017; Roch ve ark, 2010) şiddetin birçok farklı alanda gözlenebildiği ortaya konulmuştur.

Porto Riko’da 21 yaşın üstünde olan 59 trans kadının şiddet deneyimleri üzerine yapılan araştırmada (Rodríguez-Madera ve ark, 2017) şiddet günlük olarak transseksüel kadınların karşılaştığı bir kamu sağlığı sorunu olarak tanımlanmıştır. Yaşam kalitesini ve sağlığı olumsuz etkilediği ve bazı durumlarda şiddetin cinayete kadar gidebildiği vurgulanmıştır. Katılımcıların cinsiyet kimliklerine bağlı olarak yaşadığı en yaygın şiddetin %35 ile sözlü şiddet olduğu, bunu %25 ile fiziksel şiddetin ve %16 ile cinsel şiddetin takip ettiği görülmüştür. Sosyal ağlar içinde şiddete maruz kalma seviyelerine de dikkat çeken çalışmada katılımcıların dörtte üçü öldürülen transseksüel bir kişi tanımış olduğu beyan etmiştir. Ayrıca seks işçisi olarak çalışan katılımcıların yarısı müşteriden şiddet gördüğünü bildirmiştir.

Kanada’da yapılan bir çalışmada (Lourenco, 2017) ise ayrımcılık ve şiddet politikasının trans bireyleri ‘perişan ettiği’ ve konut, istihdam ve kamu hizmetleri üzerinde de etkisi olduğu vurgulanmıştır. Trans bireylerin istihdam ile ilgili yaşadığı sorunlara bakıldığında; iş yerinde ayrımcılığa uğradıkları, taciz edildikleri, terfi edilmedikleri ve trans oldukları için kovuldukları görülmüştür. Ayrıca bazı trans bireylerin cinsiyet kimliğinden dolayı işe alınmadıklarını, seks işçiliğine ve uyuşturucu satmaya zorlandıkları tespit edilmiştir.

İskoçya’da yapılan bir çalışmada (Roch ve ark, 2010) ise trans bireylerin aile içinde yaşadıkları istismar ve şiddet deneyimlerine yer verilmiştir. Bu çalışmada katılımcıların %45’i en az bir kere partneri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Uygulanan fiziksel şiddet türleri itilme, tekmelenme, ısırılma, tokat, boğma girişi ve aletle yaralamadır. Katılımcıların %51’i ise yaşadıkları bu istismar ve şiddet deneyimini ‘yanlış ama suç değil’ olarak tanımlamıştır. Bu da hala şiddetin günlük hayatta ne kadar normalleştirildiğini göstermektedir.

2.5. TRANS BİREYLERE YÖNELİK FİZİKSEL ŞİDDETİN TEMELLERİ

2.5.1. HETEROSEKSİZM ve HETERONORMATİVİTE

Heteroseksizm; ikili cinsiyet sistemini, yani sadece karşı cinsten olan bireylerin arasındaki cinselliği ve ilişkiyi destekleyen, heteroseksüel olmayan tüm davranışları karalayan ve bunun dışında kalan tüm kimlikleri, ilişkileri ve grupları yok sayan değerler ve inançlar sistemi olarak tanımlanmaktadır. (Herek, 1990; Herek, 2004; Jung ve ark, 1993) Bu sistem karşı cinse yönelimi bir norm olarak kabul etmekte ve bu yönelimi yücelten, ‘normal’ olanın heteroseksüellik olduğunu iddia etmektedir (Herek, 1990).

Heteroseksizmin baskın olduğu toplumlarda LGBTİ bireyler şiddete, ayrımcılığa ve nefrete maruz kalmaktadır. Toplumun en temeli olan aileden başlayarak toplumsal alanların tümünü kadın-erkek ikiliği üzerine inşa eden bu sistem, LGBT bireyleri ötekileştirmiş ve onları ‘sapkın’ olarak yaftalamıştır. Sistem LGBT bireyleri cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle ötekileştirmekle kalmamış, baskıya ayrımcılığa ve hatta öldürmeye kadar varan şiddet biçimlerine maruz bırakmıştır. Aynı zamanda homofobi ve transfobinin hedefi haline getirmiştir (Kürkçü, 2010).

Kalıplaşmış önyargılar, normlar ve kurallar trans bireylerin üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu baskıya bağlı olarak sosyal dışlanma mekanizmalarının da devreye girmesi ile birlikte bireylerin cinsel kimliklerine ve varoluşlarına yönelik duydukları öfke intihara teşebbüs oranlarını da arttırmaktadır. Ayrıca bu bireyler en temel ihtiyaçlarını bile karşılamada zorlanmaktadır. Eğitimden barınmaya kadar birçok hakları ellerinden alınmaktadır. Yaşam koşulları bu denli zorlaşan bireylerin kendilerini değersiz hissettikleri ve hatta yaşamaktan vazgeçmeye yönelik düşüncelerinin olduğu gerçeği unutulmamalıdır (Karataş, 2017).

Heteroseksizm ise heteronormatif normlar ve kurallar üzerine kuruludur (Yıldırım, 2016). Heteronormativite; daha geneli kapsayan bir kavramdır. Heteroseksizm üzerinden normların, kuralların, değerlerin ve yapıların belli bir düzene oturtulması ile ortaya çıkan bir ideolojidir (Scott & Gordon, 2009) ve cinsel yönelimi heteroseksüel olmayan tüm bireyleri ve cinsiyet kimliği kadın veya erkek olmayan tüm bireyleri ve grupları adeta damgalamakta ve yok saymaktadır (Berlant & Warner, 1998; Jackson, 2006). Kişilerin cinsellikleri, evlilikleri ve hatta toplumdaki rolleri konusunda dayatması olan bir sistemdir (Kaos GL, 2012). Diğer kavramlardan farklı olarak durumun kültürel ve sosyal boyutuna vurgu yapmakta, politik yanlarını öne çıkarmaktadır (Şah, 2012).

Cürül ve Dönmez (2013) yaptıkları çalışmalarda trans olmanın toplum tarafından ikili cinsiyet sistemine karşı bir tehlike olarak algılandığını, ahlakdışı ve şiddetin kaynağı olarak gösterildiğini aktarmaktadır. Ayrıca Türkiye’de baskın bir şekilde görülen heteronormatif düzenin trans bireylerin ayrımcılığa uğramasında ve dışlanmasında etkili olduğunu da düşünmektedirler.

2.5.2. HOMOFOBİ, TRANSFOBİ VE TOPLUMSAL CİNSİYETÇİLİK

Öncelikle kabul etmek gerekir ki homofobi ve transfobi kavramları aslında kişisel korku ve nefretten ziyade Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde egemen olan heteronormatif düzenin bir göstergesi ve yansımasıdır.

Homofobi kavramı zaman zaman heteroseksizm ile aynı görülse de bazı farklılıkları vardır. Heteroseksizmdeki gibi grupları, kültürel ve sosyal bakış açılarını değil, daha çok bireyi temel alan bir yaklaşımdır.

Homofobi eşcinsellere yönelik korkuyu, önyargıyı ve nefret ifade eder ve bu anlamda eşcinsellere yönelik olumsuz duygu, tutum ve davranışları ifade eder. Eşcinseller veya

eşcinselliğe atfedilen davranışlarla ilgili korkunun yanı sıra tikslenme, nefret hissi, aşağılayıcı, yargılayıcı, suçlayıcı, yasaklayıcı tutumları da tanımlamaktadır (Budak, 2003).

Eşcinsel bireyler toplumdaki homofobik yaklaşımlardan dolayı sözlü ve fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Ayrıca toplum tarafından ayrımcılığa, dışlanmaya maruz bırakılmakta ve stresli bir sosyal çevrede yaşamlarını sürdürmeye zorlanmaktadır. Bu durum trans bireyler için de geçerlidir. Homofobi ve transfobinin çıkış noktasına bakıldığında iki kavramı ayrı düşünmek imkânsızdır.

Bir kişinin ya da topluluğun tutumunu homofobik olarak nitelendirdiğimizde, eşcinsel insanlara karşı ayrımcılığın ve önyargıların varlığından bahsetmiş oluruz. Benzer şekilde trans bireylere dönük önyargı ve ayrımcılık transfobik bir tutum olarak tanımlanır (Kürkçü, 2010; Budak, 2003).

Transfobi, toplumun cinsiyet beklentilerine uymayan bireylere yönelik duygusal olarak tikslenme, rahatsızlık duygusu, nefret ve hatta hezeyandır. Transfobi eril kadınlara, dişil erkeklere, cross dresser'lara ve transseksüellere duyulan öfke duygusunu içerir (Hill ve Willoughby, 2005). Transfobik davranış ve tutumlar 'basit' dışlama, ayrımcılık, görmezden gelmeden çok ciddi bir şekilde şiddet uygulamaya kadar geniş bir yelpaze içinde değişkenlik göstermektedir (Göregenli, 2009).

Butler (2010) tek nefret türünün homofobi ya da transfobi olmadığını bunların nefretin bir türü olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Şiddeti sadece kadınları ya da transseksüelleri hedef almamaktadır. Homofobi, transfobi ve mizojini her ne kadar farklı anlamlarda olsa ve kendine has farklılara sahip olsa da bu kavramları ilişkilendirmeden farklılıkları ve benzerlikleri anlaşılamaz. Hepsinin ortak noktası belli toplumsal normların olduğu bir dünyada bireylere hareketleri, bedenleri ve arzuları üzerinden baskı yaratmasıdır. Ayrımcılığın ve şiddetin şekillenişini de bu normlar ve fobiler belirler.

Uygulanan ayrımcılık, transseksüel insanların yaşamları üzerinde derin etkilere sahip olabilir ve farklı faktörler kişinin trans deneyimini etkileyebilir. Araştırmalar, çoğu transseksüel kişinin cinsiyet kimliği veya sunumları nedeniyle bir takım ayrımcılık veya taciz yaşamış olduğunu göstermektedir (Lombardi, 2009).

Transfobik bireyler, trans bireylerin ‘ortaya çıkışıyla’ ilgili endişeleri dile getirmekte ve ayrımcılık yapmak için bir neden olarak trans bireyleri ‘tehdit’ olarak gördüklerini belirtmeleri dikkat çekmektedir (Bettcher, T. 2006).

Trans bireylere yönelik şiddetin bir diğer temeli ise toplumsal cinsiyetçilikten gelmektedir. Özellikle transfobi birçok çalışmada toplumsal cinsiyetçilikle beraber araştırılmaktadır. Toplumsal cinsiyetçilik; bir bireyin biyolojik yani doğduğundaki cinsiyeti ile toplumdaki cinsiyeti farklı olmasını ve cinsiyetine atfedilen davranışları sergilemeyenleri, kalıplara uymayanları yargılayan ve olumsuz bir yaklaşım sergileyen ideolojidir (Hill ve Willoughby, 2005).

Aynı heteroseksizmde olduğu gibi toplumsal cinsiyetçilikte de baskı, ayrımcılık ve stresli sosyal hayat söz konusudur. Bireylere bu ideolojinin dayatılması dışında içselleştirilmesi sağlanarak bu döngünün devam etmesi sağlanmaktadır. Cinsiyetçilik negatif kültür ideolojisidir. Cinsiyete dayandırma ise şiddet eylemlerinde ortaya çıkan korkudur (Hill ve Willoughby, 2005)

2.6. RİSK FAKTÖRLERİ

2.6.1 AİLE

Birçok toplumda kültürel sebeplerle karşı cinse geçme yönelimi maalesef idrak edilemez. Çünkü kafalarında cinsel kimliklerin onaylanmış bir şekli vardır. Bu nedenle karşı cinse geçme yönelimini fiziksel ya da zihinsel sorun olarak algılamaktadırlar. Ailenin ve toplumun gözünde insan tek biçimlidir / biçim değiştiremez. Dahası aile kendi iç sorunu olan

bu durumu toplum üzerinden düşünerek genişletir. Toplum baskısını aile içine yansıtır. Toplum ve kültürel yapı tarafından kabul edilmeyen her türlü cinsel kimlik değişimi teklik /tek tip kavramın ihlal etmek anlamı taşır (Butler, 2018).

Trans bireylere aynı evin içinde yaşayan aile üyeleri tarafından şiddet gerçekleştirilmektedir. Bu durumda aynı evin içinde yaşamak sınırlı bir hale gelmekte hatta birlikte yaşamayı imkânsızlaştırmaktadır (Wirtz ve ark, 2018).

Trans bireyler genellikle ilk baskılanma ve şiddet tecrübelerini aile içinde yaşamaktadır. Trans bireyleri aile hayatından uzaklaştıran en büyük etmenlerden biri damgalanma ve dışlanma dışında aile tarafından ‘terbiye’ edilmeye ve ‘normalleştirilmeye’ çalışılmalarıdır (Ördek, 2014). Cinsel kimliği nedeniyle damgalanmadan dolayı birçok trans kadın; ebeveynleri veya bakıcılarının elinde geçen çocukluk ve ergenlik dönemlerinde reddedilme ve istismar yaşamaktadır. Bu ötekileştirme daha sonra fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete dönüşmekte hatta ve hatta bireylerin aile bireylerinin ‘namus temizleme’ adı altına bireyleri öldürmeye kadar gitmektedir. Aile içindeki şiddet yoğun ve sistematiktir. Böylesine yoğun baskı ve aile içinde uğranan ciddi ayrımcılıklar bireyleri intihara kadar sürüklemektedir.

Koken ve arkadaşlarının (2009) 20 trans kadınla yapılan bir araştırmada, ebeveynlerin ve bakıcılarının tepkileri üzerine rapor hazırlanmıştır. Pek çok trans kadın ebeveynlerinin, yakın aile üyelerinin ve bakıcılarının düşmanlığı ve saldırganlığına maruz kaldığını söylerken daha az bir kısmı ebeveyni yakın aile üyeleri tarafından sıcaklıkla kabul gördüğünü bildirmiştir. Görüşmecilerin çoğu evden çıkmaya zorlanmış veya kendiliğinden evden çıkmayı tercih etmiştir. Bu durum ise onları evsizlik, yoksulluk ve bunlara bağlı olumsuz risklerle karşı karşıya getirmiştir.

Bunun yanı sıra aileler ekonomik şiddette uygulamaktadır. Ailesiyle bağı kesilen özellikle daha genç yaşta olan trans bireyler maddi imkânsızlıkla baş etmek zorunda

kalmaktadır. Bu durum bile kişileri başka bir şiddetin sistematığı içine sokmaktadır. Ailesinden kopan, eğitimini tamamlamayan bireyler kayıtsız işlerde çalışmakta ve seks işçiliğine başlamaktadır.

Whittle (2007) İngiltere’de yaptığı araştırmada görüştüğü kişilerin trans kimliklerinden dolayı %45’nin aile içinde kopmalar ve bozulmalar olduğunu, %37’sinin ailesinin kendisiyle konuşmadığını belirtmiştir.

2015 yılında gerçekleştirilen ABD Transseksüel Anketinde 27.715 trans katılım göstermiştir. Bu ankete katılanlardan cinsiyet kimliğini aile bireylerine açıklayan her 10 kişiden 1’i bir aile üyesi tarafından şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Cinsiyet kimliğini aile bireylerine açıklayanların %8’i ise evlerinden atıldığını bildirmiştir (James ve ark, 2016).

Testa ve arkadaşlarının yaptıkları ankette (2012), fiziksel şiddet en sık olarak; yabancı biri tarafından (% 47,4), aile üyesi tarafından (%27,1) ve partneri tarafından (%23,3) oranlarında gerçekleşmekteyken, cinsel şiddet bunun tersine çoğunlukla tanıdık biri tarafından gerçekleşmektedir.

Niteliksel araştırmalar, cinsel kimliği nedeniyle bireylerin; aile üyeleri, arkadaşları, iş arkadaşları ve yabancılar tarafından sıklıkla mikro agresyon (öfke, düşmanca davranış, kızgınlık) yaşadığını göstermektedir (Reisner ve ark, 2015).

Grossman, D’augelli ve Frank (2011), 55 trans genç bireyle yaptıkları görüşmelerde, katılımcıların çoğunun aileleri veya arkadaşları tarafından sözlü olarak taciz edildiğini, yarıya yakınının ise fiziksel saldırıya uğradığını bildirmişlerdir.

Trans bireyler genel görünüşleri, konuşmaları, davranışları bakımından ‘normlara’ uymamaları sebebiyle aileleri tarafından zorla tedavi ettirilmeye, heteroseksüel olmaya teşvik edilmeye hatta zorlanmaya çalışılmaları sebebiyle evlerinden hatta yaşadıkları yerden

kopmaktadır. Hatta ölümle sonuçlanabilen tehditler altında yaşamaya çalışmaktadır (Selek, 2001). Aile içerisinde bireyin tacize uğradığını veya cinsel tercihini açıklaması, kişinin güvenliğini tehlikeye atmaktadır (Dwyer, 2010).

Selek, trans bireylerin ailelerinden kopmamak için ellerinden geleni yaptıklarını, para göndermek suretiyle ilişkilerini canlı tutmaya çalıştıklarını, saçlarını erkek gibi kesip sakal bıraktıklarını, göğüslerini gizlemek için korse kullanarak ailelerini ziyarete gittiklerini aktarmaktadır.

Ailelerin görevi sadece ekonomik gereklilikleri yerine getirmek değildir. Aynı zamanda çocuğunu eğitmek, sevmek, korumak ve onunla boş zamanlarını değerlendirme konusunda da yapması gereken birçok şey vardır. Bu açılarından bakıldığında aile denilen kurum evrensel bir oluşumdur. Doğal olmayan her türlü cinsel talep bu oluşumu derinden sarsmaktadır.

Rubin'in (2002) de bahsettiği gibi çekirdek aile, heteroseksüel yapının inşası konusunda başrolde dir. Ailelerin çoğu heteroseksüel yaklaşım ve ataerkil yapının da baskısıyla, bu yapıya uymayan ahlak dışı bireyi terbiye etme, ceza verme veya temelli uzaklaştırmayı tercih eder. Heteroseksüel yapıda yasak olan konular listesinde “cinsel yönden ahlak dışı olmak” yavaş yavaş işlenerek yukarılara taşınır.

Tüm bu aile içindeki baskı, şiddet ve ‘normalleştirme çabaları’ bireyleri aile ortamından uzaklaştırmakta ve erken yaşlarda evden ayrılmaya zorlamaktadır. Bireyler başta barınma olmak üzere birçok ihtiyacını karşılamakta zorlanmaktadır. Hayata erken yaşlarda atılmaları, ekonomik bir dayanakları olmamaları ve aileden destek alacakları birinin olmaması onları adeta şiddetin içine itmektedir. Kişileri zorunlu bir göçe sürüklemektedir. Aile içerisinde yaşanan bu durumlar kişilerin ayrıca okul hayatlarını da etkilemektedir. Bireylerin akademik başarılarını düşürmekte hatta okuldan ayrılmalarına ve istedikleri gibi eğitimlerini tamamlayamamalarına sebep olmaktadır.

2.6.2 OKUL/YURT

Okullarda ve yurtlarda trans bireylere karşı akran zorbalığı göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bunda en büyük etken ailede ve okulda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dair nadiren bilgi aktarılmasıdır (Kırmızı Şemsiye, 2016). Hem okuldaki eğitim de hem de okulun kendisi ayrımcılığın ve homofobinin pekişmesinde önemli bir role sahiptir (Şah, 2012). Trans bireyler okul ve yurtlarda yani eğitim sistemi içinde kendilerini güvende hissetmemekte, okulu ya da yurdu güvenli bir ortam olarak deneyimleyememektedir. İlkokul döneminde başlayan bu zorluklar ve okuldaki akran zorbalığı trans bireylerin çok erken yaştan itibaren sözlü ve fiziksel şiddeti tecrübe etmelerine neden olmaktadır (Fisher ve ark,2008; Greytak ve ark, 2009; Kosciw ve ark. 2012).

Ayrıca her ne kadar Türkiye’de cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili bir bilinçlenme olsa da okul, yurt idaresi ya da farklı kuruluşların zoruyla trans bireyler psikolog ve psikiyatlara yönlendirilmektedir.(Erol, 2011).

Öğrenci yurtlarının insanın en temel haklarından biri olan barınma kapsamında olduğunu ve Türkiye’de en çok ihlal edilen haklardan biri olduğunu düşünürsek trans bireyler için çok daha zorlaşan bir tecrübeye dönüşmektedir. İkili cinsiyetlere göre ayrılan yurtlarda kişiler kendi cinsiyet kimliğini yaşayamamaktadır (Lambdaistanbul, 2010).

LGBT bireylerin kötü muamele ile karşılaşmaları onları akademik yaşamlarında da fazlasıyla etkilemektedir. Orada maruz kaldıkları yargılayıcı ve yanlış muamele kişinin akademik başarısını düşürmekte hatta eğitimini bırakmasıyla doğrudan bağlantılı olarak görülmektedir (Kosciw ve ark. 2012, Greytak ve ark. 2009, Fisher ve ark. 2008, Grossman ve D’Augelli 2006).

Yine trans bireylerle yapılmış bir çalışmada, katılım gösterenlerin %7,8'i cinsel kimlikleri sebebiyle okullarını değiştirmek durumunda kaldığını, %34,8'i ise eğitim yaşamlarına devam etmek istedikleri halde eğitimlerini bırakmak zorunda kaldıklarını söylemişlerdir. (Lambdaistanbul, 2010). Bazı öğrencilerin önemli bir kısmı da eğitim yaşamları sırasında kaldıkları yurtlardan ayrılmışlardır (Özsoy, 2011).

Eğitim hayatında dışlanmanın yanında sözlü taciz, fiziksel taciz ve hatta fiziksel şiddet yaşanmaktadır. Yapılan bir araştırmada Ryan ve Rivers (2003) genç LGBT bireylerin yetişkin olanlara göre daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığını göstermektedir.

Yapılan bir diğer araştırmaya göre (Kaos GL, 2016) LGBT bireyler aile içinde kısmen, kendi yakınları arkadaşları arasında biraz daha fazla, kamusal ortamlarda en yüksek derecede nefret ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Okul ve yurtlarda bu yüksek alanın içinde kalmaktadır.

Trans bireylerin okul ve yurt ortamlarında şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmaları gelecekteki mesleklerini, mesleki performanslarını etkilemektedir. Bu da beraberinde barınma, giyinme gibi en temel ihtiyaçlara erişimlerini de kısıtlamakta hatta engellemektedir.

2.6.3 GÖÇ

Göç ile ilgili birden çok ve farklı sınıflandırmalar mevcuttur. Hertz (1982), önce yer durumlarına göre iç ve dış göç olarak ayırmaktadır. Sonrasında ise nedenlerine ve duygusal gerekçelerine bağlantılı olarak da bireyin kendi isteğiyle, isteği dışında, siyasi, kanuni olarak gruplandırmaktadır

Göç olgusu trans bireyler için kaçınılmaz bir olgudur (Barrett & Pollack, 2005). Trans bireyler aile, çevre ve mahalle baskısından dolayı göçe zorlanmaktadır. Hatta bu göçlere bağlı

olarak Türkiye’de 90’ların başına kadar yerleşik bir trans kültürü oluşmamıştır (Kırmızı Şemsiye, 2016).

Trans bireyler kendilerine baskıdan uzak, yeni hayat kurmak ve yaşamsal ihtiyaçlarına ulaşmak için daha çok metropollere göç etmeyi tercih etmektedir (Erdoğan ve Köten, 2014). Ancak işçi sınıfına mensup olan trans bireyler için küçük yerleşimlerden merkezlere göç kolay olmamaktadır (Barrett & Pollack, 2005).

Her ne kadar göç aileden ve baskıdan uzaklaşmak gibi görünse de aslında trans bireyleri sistematikleşen bir şiddetin ortasına bırakıvermektedir. İstanbul’da yaşayan trans bireylerle yapılan çalışmada (Lambdaistanbul, 2010) göç sonrası deneyimlerini ‘hayal kırıklığı’ ya da ‘her şey aynı’ olarak tanımlayanlar çoğunluktadır.

Aynı çalışmada görüşülen trans kadınların sadece %18’inin İstanbul’da doğduğu öğrenilmiştir. Diğerlerinin İstanbul’a göç ederek geldikleri, bunun ana sebebinin cinsel kimlikleri ile doğup büyüdüğü il, ilçe ve köylerde hayatlarını devam ettirmenin çok zor hatta imkânsız olmasıdır. Görüşülen trans kadınlardan birine “Neden İstanbul’a geldiniz?” diye sorulduğunda, “İstanbul’da ortadan kaybolma şansım var, geldiğim yerde yaşamak için şansım yok” cevabını vermiştir. (Lambdaistanbul, 2010).

Ayrıca ekonomik olarak zorluk çeken ya da yıllar içerisinde geliri düşen trans bireyler ‘mevsimlik işçi’ gibi dönemsel olarak yer değiştirmektedir. Bunu bir ekonomik savunma stratejisi gibi kullanmaktadırlar (Ördek, 2014). Ancak bu da trans bireylerin bilmedikleri, bir tanıdıklarının olmadığı ortamda onları şiddete açık hale getirmektedir.

Göçün insan üzerindeki psikolojik etkisi ile ilgili en önemli etken ise göçün oluş biçimidir. İsteyerek yapılan göç halinde psikolojik sorunlar sınırlıyken, istemeyerek yapılan göç halinde psikolojik sorunlar çok ciddi oranlara ulaşabilmektedir (Pernice ve Brook 1994).

Trans bireylerde göç durumu en fazla ruhsal durumlarını derinden etkilemektedir. Göç zaten travmatik bir durumdur. Bu bireylerin zorunlu bir göç ile yerinden yurdundan ayrılmak zorunda kalması onlarda ruhsal çöküntüye, buna bağlı olarak öfke ve saldırganlık duygularının tetiklenmesine sebep olmaktadır.

2.6.4 MESLEK

Toplumsal cinsiyete bakılmaksızın, istihdam, yaşamayı sağlamanın hayati bir yönüdür. Güvenilir bir gelir kaynağı elde etmek sonuçta bir kişinin yaşam kalitesini belirler. Giyecek, barınma ve yiyecek gibi temel ihtiyaçlara erişip erişemeyecekleri önem taşır. LGBT topluluğa ait olanlar bireyler, işgücünde bu ihtiyaçları karşılamak isteseler de birçok engelle karşılaşır (Lourenco, 2017). Bireylerin cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri, heteronormatif düzenin bir parçası olan çalışma hayatında, iş deneyimlerini ve kariyer tercihlerini etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Colgan ve ark.2008).

Lambdaistanbul (2010) yılında 116 trans kadın ile yaptığı araştırmada katılımcıların yarısından fazlasının trans kimliklerinden dolayı işe alınmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra bu tutumlardan dolayı işe alınmayacakları düşüncesiyle tekrar iş başvurunda bulunmamışlardır. Katılımcıların çok büyük bir bölümü zaten başka bir iş bulamayacakları düşüncesiyle seks işçiliği yapmaya başlamakta ya da seks işçiliği yapmaya devam etmektedir.

Aynı çalışmada çıkan bir diğer sonuç ise katılımcıların %24,4'ü cinsel kimliğine bağlı olarak işte ayrılmak durumunda kaldığını belirtmiştir. %28,9'u cinsel kimliğinden dolayı iş hayatında önüne engeller konulduğunu, terfi etmesinin önüne geçildiğini söylemiştir. Katılımcıların %30'unun cinsel kimliğinden dolayı işine son verilmiştir. En önemlisi ise katılımcıların nerdeyse bu olayların başına gelebileceğini varsayarak, kendi inisiyatifiyle işlerinden ayrılmışlardır.

Trans bireyler ya eğlence sektöründe ya da seks endüstrisi içinde kendine yer bulabilmektedir. Okul hayatlarına devam edemeyen trans bireyler kamu ya da özel sektörde çalışan yaşlıları ya da akranları gibi yeterli bilgi ve beceriye sahip değildirler. Başvurdukları işlerden de cinsiyet kimlikleri dolayısıyla olumlu cevap alamamaktadırlar. Bu kısır döngü ise onları tehlikenin içine, seks işçiliğine itmektedir (Ördek, 2014; Kırmızı Şemsiye, 2016).

Kurumların çoğu genel olarak tüm LGBTİ çalışanları dışlamaktadır. Bu da LGBT bireylerin kendilerini çalıştıkları iş yerinin bütününde görmekten, aidiyet duygusundan uzaklaştırır. Bunun yanı sıra aynı kurumlar LGBT çalışanlarının cinsel kimliklerini gizleme yönünde baskı ve teşvikte bulunurlar (Öner, 2017). Bu teşvik genellikle kabul görür ancak LGBT birey cinsel kimliğini saklama çabası içerisindeyken (bir anlamda kendilerini koruma çabası da söz konusudur) iş yerindeki görevinden çok bu yönde çaba harcadığı için, iş hayatındaki mesleki ve kazanç sağlama durumu sıkıntıya girer. Performans kaybeder, kendini kaybeder (Powers, B 1996; Öner, 2017).

Türkiye’de hiçbir Sosyal Güvenlik ve İş Yasası LGBT bireylerin çalışma yaşamıyla ilgili olumlu ya da olumsuz bir görüş bildirmemektedir. Buradaki esas konu, çalışma yaşamında LGBT bireylerin dış görünümü ile ilgilidir. Ülkemizde dış görünümle ilgili gizli kalmayı başaran LGBT bireylerin çalışma yaşamında nispeten varlık gösterebildiği görülmektedir. Fakat dış görünüşüyle de varlığını ortaya koyduktan sonra çalışma yaşamına devam etmesi zora girmektedir. Çalışma yaşamında haksız davranışlar genellikle iş görüşmesine tekrar davet etmeme, işe kabul etmeme, işine son verme, yasal haklarını eksik ödeme hatta hiç ödememe, düşük liyakat verme, görevde yükselmesine engel olma veya öteleme, görev yerini sürekli değiştirme ve buna benzer şekillerde gerçekleşmektedir (Öner, 2015).

National Coalition of Anti-Violence Programs (NCAVP) tarafından hazırlanan, lezbiyen, eşcinsel, biseksüel, transseksüel, queer ve HIV ile etkilenen bireylerin 2016’da

yaşadıkları nefret suçlarını ele alan rapora göre; şiddetin en yaygın yaşandığı yerlerden biri de iş yeridir. İş yerinde bireylerin maruz kaldığı şiddetin oranı tüm vakalar içerisinde %30'dur. Bunun %29'unda şiddeti uygulayan kişi bir iş arkadaşı ya da yönetici olarak belirtilmiştir. Vakaların çoğunda (%79'unda), kişi failin farkındadır. Bu oranlar iş yerinin, şiddetin en yaygın yeri olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir.

2.6.5 BARINMA

Barınma şüphesiz ki bir bireyin en temel haklarından biridir. Bu sebeple eşit, adaletli ve ulaşılabilir olmalıdır. Trans bireylere yönelik olumsuz tutumlar diğer alanlarda olduğu gibi barınma konusunda da ön plana çıkmaktadır (Karataş, 2017). Trans bireylerin kendilerine ait bir yaşam alanı oluşturmaları, heteroseksüel bireyler kadar kolay ve ulaşılabilir değildir.

Trans bireylerin barınma konusunda yaşadıkları sıkıntılar oldukça fazladır. Bunu sıkıntıları iki durumda inceleyebiliriz. Barınacak bir yaşam alanı bulma ve barınmaya eriştikten sonraki tutumlar.

Birçok ev sahibi trans bireylere evini kiralamamaktadır. Yıldırıcı bir politika izleyerek değerinin çok üstünde kira bedelleri istemektedir (Ördek, 2016; Karataş, 2017). Trans bireylerin barınma hakkına erişim alanında karşılaştığı engeller sadece bununla sınırlı değildir. Bu durumlar dışında istedikleri semtlerde eve çıkma özgürlüğünden de yoksun bırakılmaktadır. Şehirlerin belli bölgelerine ve özellikle gettolara doğru itilmekte, yaşam alanları daraltılmaktadır (Öner, 2015).

Ev bulan trans bireyler ise, yaşam alanını paylaştığı komşuları ve mahalle sakinleri tarafından ayrımcılığa uğramakta ve dışlanmaktadır. Heteroseksist tutumlara maruz kalmakta ve özgür bir yaşam sürmekte güçlük çekmektedir (Öner, 2015).

Bir diğerk problem ise seks işçiliğı yapan trans bireylerin hem yaşam hem de iş alanı olan evlerinin polisler tarafından mühürlenmesidir. Hem evini hem de geçim kaynağını kaybeden trans bireyler arkadaşlarına sığınmak zorunda kalmaktadır. Bu imkâna sahip olmayan trans bireyler ise sokaklarda yatmak durumunda kalıyorlar (Ördek, 2016).

Gümüş'ün (2016) yaptığı çalışmada, kurulu yapıyı şöyle özetlemektedir; seks işçisi olan trans bireyler müşteri bulmak için dışarı çıkmadıklarında evsizleşmektedir.

National Coalition of Anti-Violence Programs (NCAVP) tarafından hazırlanan, lezbiyen, eşcinsel, biseksüel, transseksüel, queer ve HIV ile etkilenen bireylerin 2015 yılında maruz kaldıkları nefret suçları kapsamında bireylerin barınma alanlarındaki şiddet durumlarını incelemiştir. LGBTQ birey evinde aile üyeleri, komşusu ya da ev sahibi tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Bildirilen nefret şiddeti raporlarında, sağ kalanlardan üçte birinin özel bir konutta şiddet gördüğünü göstermektedir. Şiddetin failini tanıyanlar bu kişileri ev sahibi, komşu ya da kiracı olarak tanımlamaktadır. Bu bulgular bireylerin konutlarda yüksek oranda ayrımcılık ve şiddeti deneyimlemeye devam ettiklerini göstermektedir.

Ulusal Transgender Ayrımcılık Anketi raporunda (Grant ve ark., 2011), katılımcıların %19'unun konut arayışları sırasında reddedildiğini tespit etmiştir. Katılımcıların %11'i ise cinsiyet kimlikleri nedeniyle mevcut konutlarından tahliye edildiğini bildirmiştir. Bu istatistikler, ulusaldaki katılımcıların neredeyse üçte birini göstermektedir. Ayrıca, Virginia'da transseksüel olarak tanımlanmış 350 kişinin yakın tarihli bir araştırmasında, katılımcıların%9,1'i trans kimliklerine bağlı bir tür barınma ayrımcılığı yaşadıklarını bildirmiştir (Bradford, 2013).

2.6.6 SAĞLIK

Trans bireyler cinsiyet kimliklerini, sağlık hizmeti sağlayıcılarına ifade etmekte isteksiz olabilirler. Sağlık hizmetlerinde kişilerin bu hizmete başvurmadaki engeller, utanç, ayrımcılık korkusu, önyargı veya aile üyelerine bilgi verileceği endişesini içerebilir (Alegria, 2011). Bu sebeplerden ötürü önemli bir hastalıkları olsun ya da olmasın doktora gitmekten çekinmektedirler. Sağlık kuruluşlarına olan bu güvensizlik daha önce tecrübe ettikleri ya da duydukları baskı ve şiddet olaylarından gelmektedir (Reisner ve ark, 2015).

Ritterbusch, Correa Salazar ve Correa (2018), yaptıkları araştırmada pek çok katılımcının sağlık sistemi içinde utanma ve utanma duygularının, yaşamları boyunca farklı kurumlarda, aile içindeki reddedilme ve damgalanmadan, kısacası önceki deneyimlerinden kaynaklandığını belirtmiştir.

LGBT bireylerin sağlık ortamlarındaki görünmezliği iki boyutta ele alınabilir. Birincisi bireylerin ifşa edilmemenin bir sonucu olarak yaşadıkları ayrımcılık korkusu bir diğeri ise kurumların ve sağlık profesyonellerinin bireylere uyguladıkları heteroseksüel uygulamalardır (Addis ve ark, 2009).

Sağlık çalışanlarının genel olarak LGBT bireylerin ihtiyaçlarıyla ilgili bilgisiz olması dikkat çekmektedir. Ayrıca trans bireylerin gereksinimlerine yönelik sağlık hizmetlerinin ülkemizde bulunmaması da dikkat çekmektedir. Bir örnekle ilerlemek gerekirse geçiş sürecinde olan trans bireylerin ihtiyaçlarına ve bakımına yönelik herhangi bir hizmet olmamakla birlikte, sağlık çalışanları bu süreçle ilgili yeterli bilgiye ve ilgiye de sahip değildir. Kişilerin cinsiyet kimliği ile ilgili ifşa ve kimlik ismiyle çağırmak gibi sosyal baskılar da bunun bir parçasıdır (Öner, 2015). Bu durum ise tüm LGBT bireylerde sağlık kurumları ve sağlık personeline karşı önyargılı bir tutum sergilenmesine neden olmaktadır.

Bir diğerk önemli konu ise HIV/AIDS ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin önyargılı tutumlardır. HIV/AIDS'in sadece eşcinsellerle özdeşleştirilmesi, hastalıkla ilgili hem toplumdaki bilgisizlik hem de hastanelerdeki ifşalar LGBT bireylerin cinsel sağlık ile ilgili uygulamalardan yararlanmalarının önüne geçmektedir (Öner, 2015)

Sağlık sistemi ile ilgili yaşanan sorunlara baktığımızda bunun sadece sağlık kurumlarında yaşanmadığını, sağlık kurumlarına ulaşımında da sıkıntı yaşadığı görölmektedir (Aypar, 2014).

Sağlık sigortası, sağlık hizmetlerine erişebilmemiz için en önemli ihtiyaçlardan ve güvencelerden biridir. Birçok trans kadın kayıtlı bir işte çalışmadığından bu imkândan yararlanamamaktadır. Ayrıca ailesi ile bağları kopan birçok trans kadın gerekli evraklara ulaşmadığı için var olan hakkından da yararlanamamaktadır (Lambdaistanbul,2010).

Trans fobiye karşı Trans-Saygı kapsamında 2015'te yapılan araştırmada, trans ve farklı toplumsal cinsiyetlerden bireylerin yaşadıkları toplumdaki edinim ve deneyimleri ele alınmış ve karşılaştırılmalar yapılmıştır. Burada ele alınan konulardan biri de bireylerin sağlık sistemi üzerine olmuştur. Yapılan araştırmada kimliği nedeniyle sağlık hizmetinden yararlanmasına izin verilmediğini aktaranlar olmuştur. Bunun dışında sağlık hizmetine başvurmama da oldukça yüksek oranda görölmektedir. Çalışmada Tonga ülkesinden katılanların %99'u bugüne kadar translıkla ilgili herhangi bir sağlık birimine ve hizmetine müracaatta bulunmadığını ifade etmiştir. Çalışmanın yapıldığı diğerk ülkelerde de sağlık ile ilgili hizmetlere başvurmama durumu oldukça yüksektir. Hindistan'daki (Batı Bengal) katılımcıların %83'ü, Filipinler'de %66'sı, Türkiye'de %62'si, Kolombiya'da %61'i ve Tayland'da %48'i cinsiyet kimliklerine yönelik bir sağlık hizmeti almamıştır.

Dikkat çeken bir diğerk çalışma ise Lambdaistanbul (2010) tarafından İstanbul'da yaşayan trans kadınların yaşadıkları sorunlar üzerine yapılan çalışmadır. Burada katılımcılara

yöneltilen soruların bir kısmı sağlık üzerinedir. Katılımcılara sağlık kuruluşlarında karşılaşılan olumsuz durumlar/tutumlar sorulduğunda her iki kişiden birinin dışlandığı ya da yok sayıldığı, her üç kişiden birinin ise aşağılanma ve hakarete maruz kaldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Hatta bu katılımcılara sağlık kurum ve personelleri hizmet vermeyi kabul etmemiştir. Diğer vurucu bir rakam ise katılımcıların %55,2'si trans olmaları sebebiyle bu ayrımcı politikanın yöntemleriyle mutlaka karşılaşmış olmalarıdır.

Kısaca baktığımızda; sağlık hizmetlerine erişim ve sonrasındaki süreçlerde trans bireylerin açık bir ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Adalet mekanizmalarına veya kamu hizmetlerine erişimde trans bireyler dışlanmaktadır. Sağlık ve sosyal bakım alanındaki mevcut uygulamalar en iyi ihtimalle bu grupların ihtiyaçlarını marjinalize edecektir (Addis ve ark, 2009).

2.6.7 POLİS

Dünyada LGBT hareketi de yine bir polis baskını sonucu başlamıştır. 1969 yılının 28 Temmuz günü Newyork Stonewall Inn isimli barda polisin LGBT bireylere karşı düzenlediği baskın zaman içerisinde bir simge olarak kabul edilmiştir (Baird, 2004). Bu yaşananlar tarihe “Stonewall ayaklanması/isyanı” olarak kayıtlanmıştır (Wolf, 2012).

Farklı kültürel geçmişlerden gelen LGBT bireyler için, polisle yaşanan zayıf ilişkinin, hizmet sunumunda ayrımcılığa uğramalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. (Waldron, 1996). Bununla birlikte trans kadın seks işçileri, kolluk kuvvetlerinin çeşitli şekillerde ortaya çıkan şiddeti ile karşılaşmaktadır. Sokak veya caddelerde çalışan trans kadın seks işçileri, çalıştıkları süre boyunca polis ile karşı karşıya gelmektedir. Polisler, caydırıcı bir uygulama olarak, Kabahatler Kanunu üzerinden idari para cezalarını kullanmaktadır. (Ördek, 2014).

Lambdaistanbul (2010) yaptığı çalışmada trans bireylerin gözaltında fiziksel şiddete, aşağılama, küfür, hakarete ve cinsel şiddete maruz kaldıklarını beyan etmiştir. Bunun dışında sokakta da polisten şiddet gördüklerini ve rüşvet vermek zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Trans kadınlara uygulanan idari para cezası, düzenli baskınlar, hatta yaşadıkları evlerin mühürlenmesi; bu bireylerin devlete olan güvenini sarsmaktadır. Bu durum bireylerin cinsel ve üreme sağlığı konularında kendilerine dikkat etmek yerine fiziki anlamda kendilerini korumaya çalışmasına sebep olmaktadır. Kaçınılmaz bir şekilde içine düştükleri şiddet ortamı onların genel sağlık durumlarını en alt seviyeye indirmektedir (Ördek, 2014).

Şiddete maruz kalan LGBT bireylerin nadiren resmî kurumlardan yardım istediği tespit edilmiştir. Korktukları için polis veya benzeri kurumlara başvurmasıkları gözlemlenmiştir. Yardım alabileceklerine inanmadıklarını aktarmışlardır. Bu da polis veya yardım birimlerinin de bu konudaki deneyimlerinin daha az olmasına sebep olmaktadır. (Donovan & Barnes 2017).

Hayatını idame ettirme/ yaşamını sürdürme sebebiyle seks işçiliği yapan trans kadınlara polisin şiddet göstermesi çoğunlukla yasadışı ve gizlilik durumları nedeniyle kendini göstermektedir. Sokakta seks işçiliği doğal olarak trans kadınları polisle çok sık aralıklarla karşı karşıya getirmektedir. Trans bireylerin polisle sorun yaşamalarına ve kendilerini savunamamalarına aslında bu konudaki yasal boşluklar ve homofobik sebeplerle bu şiddeti haklı görüp polisi istemeden de olsa bu olayın içine çeken toplumsal kışkırtma sebep olmaktadır (Rodríguez-Madera ve ark. 2017).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.ÇALIŞMA GRUBU VE YÖNTEM

Araştırma, derinlemesine görüşme modelinde bir çalışma olup İzmir’de yaşayan trans bireylerin cinsiyet kimliklerine bağlı olarak maruz kaldıkları fiziksel şiddetin tanımının, gruplandırılmasının ve bu şiddete maruz kalmalarına sebep olan risk faktörlerinin inceleneceği bir araştırmadır. Çalışmada, fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan eden ve görüşmeyi kabul eden 60 gönüllü trans kadın bulunmaktadır. Katılanlara kişisel olarak ya da dernekler aracılığıyla ulaşılmış ve daha sonra kartopu yöntemi ile gönüllü kişilere ulaşılarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Toplamda 65 trans birey ile çalışmaya katılması için iletişime geçilmiş ve 5 kişi görüşmeyi reddetmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden 60 trans birey ile yapılan görüşmeler yüz yüze ve katılımcıların kendi belirledikleri mekânlarda gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama toplamak için hazırlanan sorular tek bir form içerisinde birleştirilmiş ve katılımcılara bu form üzerinden sorular yönlendirilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce, araştırmanın kim tarafından, hangi amaçla yapıldığına, soruların içeriğine, bilgilerin gizliliğine, herhangi bir soruyu reddetme veya görüşmeyi istediği zaman bitirme haklarına yönelik bilgi verilmiştir. Görüşme öncesinde hazırlanan onam formu katılımcılara imzalatılmıştır. Katılımcıların özel isteği üzerine herhangi bir ses kaydı alınmamış, araştırma ve/veya anketle ilgili soruları olduğunda, uygun biçimde yanıtlanmıştır. Araştırma verileri 2016 yılı Aralık ve 2017 yılı Mayıs tarihleri arasında toplanmıştır.

Katılımcıları yapılan araştırmayla ilgili bilgilendirmek ve onaylarını almak için Bilgilendirilmiş Onam Formu ekte sunulmuştur.

3.2. GEREÇLER

Formda bulunan 1. soruda cinsiyet kimliği, 2, 3, 4 ve 5. sorularda demografik özellikleri belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. sorular, fiziksel şiddete uğrama durumları, fiziksel şiddeti nasıl tanımladıkları, sayısı, türü ve şiddetin kim tarafından uygulandığı, saldırganın kullandığı aletler/ silahlar, ayrıca fiziksel şiddet sonrası meydana gelen yaralar ve vücutlarında şiddet sonrası kalıcı bir iz olup olmadığına yönelik sorulardır. 13 ve 14. sorularda fiziksel şiddete bağlı olarak psikolojik tedavi görüp görmedikleri ve cinsel şiddete de maruz kalıp kalmadıkları sorulmuştur. 15, 16, 17. ve 18. sorularda eğitim durumundan memnuniyeti, okula devam etmediyse etmek istemiş mi, edemediyse sebepleri ayrıca yurttan kalmış mı, okul ve yurt gibi kurumlarda fiziksel şiddete maruz kalıp kalmadıkları değerlendirilmiştir. 19. soru katılımcıların barınmalarıyla ilgili olup yaşadıkları evin kendi evi mi yoksa kira mı olduğu ile ilgilidir. 20, 21 ve 22. sorularda yaşadıkları semtte komşu ve tanıdık ilişkileri, kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri ve oturdukları semtte fiziksel şiddete uğrama durumları sorulmuştur. Göç ile ilgili kısım 23 ve 24. soruları kapsamaktadır. Katılımcı göç etmiş mi, göç sebebi ve sebepler içerisinde fiziksel şiddetin olup olmadığı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. 25. soruda aile yapısını nasıl tanımladığı, 26. soruda aileye açılma durumu sorulup karşılaştığı tepkileri açıklaması istenmiştir. Aile birey ya da bireylerinden fiziksel şiddete maruz kalıp kalmadıkları ve şu an herhangi bir aile bireyiyle görüşüp görüşmediği 27 ve 28. sorularda değerlendirilmiştir. Sağlıkla ilgili sorular 29, 30, 31 ve 32. sorulardan oluşup; katılımcıların sosyal güvencesinin olup olmadığı, sağlık kuruluşlarının yaklaşımını nasıl değerlendirdikleri, herhangi bir sağlık kuruluşunda fiziksel şiddete maruz kalma durumu, kaldıysa kim tarafından fiziksel şiddet gördükleri sorulmuştur. Polis şiddeti ile ilgili 33. soruda sokakta polisten şiddet görüp görmediği sorulmuş, 34, 35 ve 36. sorularda ise gözaltına alınmış mı, alındıysa gözaltına alınma sebebi ve gözaltındayken fiziksel şiddete uğrama durumu sorulmuştur. Çalışma hayatı ile ilgili sorular 37 ve 38. sorulardan oluşmaktadır.

İşinde karşılaştığı tutumları 37. soruda değerlendirilmesi istenmiştir. İşinde fiziksel şiddete uğrama durumu ise 38. soruda sorulmuştur. 39 ve 40. soruda görünürlüklerinin nasıl karşılandığını ve saldırganın motivasyonunu değerlendirmeleri istenmiştir.

Katılımcılara yapılan araştırmada uygulanan Görüşme Formu ekte sunulmuştur.

3.3. İŞLEM

Araştırmada katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler, çözümleme yapılabilmesi için kodlanmış ve SPSS istatistiksel programına yüklenmiştir. Veri çözümlemesi yapılırken demografik sorular kişi sayısı ve yüzdeleri kapsayacak şekilde tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmada toplanan anket cevapları SPSS for Windows 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analiz yöntemleri olarak; betimleyici istatistiklerden faydalanarak frekans dağılımları ve çapraz tabloların istatistiksel yorumlamaları yapılmıştır. Betimleyici istatistiklerden kişi sayısı (N) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerle bağımlı değişkenlerde farklılık olup olmadığı Pearson Chi-Square ve Fisher's Exact Test ile araştırılmıştır.

4.BULGULAR

4.1.KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Çalışmaya katılan katılımcıların toplam sayısı 60'tır. Katılımcıların kendi cinsiyet kimliklerini nasıl tanımladıkları Tablo 1'de gösterilmiştir. Katılım en fazla 38,3% ile kendini trans kadın olarak tanımlayanlar, en az katılım ise 3,3% ile kendini cross dresser olarak tanımlayanlar tarafından gerçekleştirilmiştir

Tablo I.Katılımcıların Kendilerini Tanımladıkları Cinsiyet Kimliklerine Göre Dağılımı

Cinsiyet Kimliği	N	%
Trans Kadın	23	38,3
Travesti	19	31,7
Transseksüel	16	26,7
Cross Dresser	2	3,3
Total	60	100

Katılımcıların yaşlarına göre dağılımlarına bakıldığında en çok 25 ile 34 yaş arasında yüksek bir dağılım olduğu görülmektedir (**Tablo II**). Katılımcıların minimum yaşı 17, maksimum yaşı 49'dur. Ortalama katılım yaşı 29,8'dir.

Tablo II. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	N	%
17-24	13	21,7
25-34	33	55
35-49	14	23
Total	60	100

Katılımcıların eğitim seviyelerine göre dağılımlarının gösterildiği **Tablo III**'te düşük eğitim seviyesindeki kişiler lise ve altındaki eğitimleri, yüksek eğitim seviyesini lise mezunu ve üstü ifade etmektedir. Katılımcıların %58'i yani 35'i yüksek eğitim seviyesine olduklarını beyan etmiştir.

Tablo III. Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Eğitim Seviyesi	N	%
Düşük Eğitim Seviyesi	25	41,7
Yüksek Eğitim Seviyesi	35	58,3
Toplam	60	100

Katılımcıların %51,7'si eğitim durumundan memnun olduklarını, %48,3'ü ise memnun olmadığını beyan etmiştir (**Tablo IV**). Memnun olmayanların devam etmeme sebepleri **Tablo V**'te verilmiştir. Eğitim durumundan memnun olmayan katılımcıların devam etmeme sebepleri içerisinde en yüksek sebep %38 ile cinsiyet kimlikleridir. İkinci en yüksek sebep ise %34 ile ailedir.

Tablo IV. Katılımcının Eğitim Durumundan Memnun Olup Olmadıklarına Göre Dağılımı

Eğitim durumunuzdan memnun musunuz?	N	%
Memnun	31	51,7
Memnun Değil	29	48,3
Toplam	60	100

Tablo V. Eğitim Durumundan Memnun Olmayan Katılımcıların Okula Devam Etmeme Sebeplerinin Dağılımı

Değilse devam etmeme sebebi nedir?	N	%
Cinsiyet Kimliği	11	37,9
Aile	10	34,5
Maddi Yetersizlik	8	27,6
Toplam	29	100

Katılımcıların çalışma sektörlerine göre dağılımında karşımıza katılımı en yüksek olarak 61,7% ile seks işçisi çıkmaktadır. Eğlence sektöründe çalışanların 9'u konsomatris, 2'si şarkıcı ve 1'i dansçıdır. Diğer olarak adlandırılan grupta ise barista, blogger, dernek çalışanı, hukuk koordinatörü, iç mimar, butik işletmecisi, e-ticaret uzmanı, sosyal medya fenomeni ve çalışmayanlar bulunmaktadır. **(Tablo VI)**

Tablo VI. Katılımcıların Çalışma Sektörlerine Göre Dağılımı

Çalışma Sektörü	N	%
Seks İşçisi	37	61,7
Eğlence Sektörü	12	20
Diğer	11	18,3

Katılımcıların gelir düzeylerine bakıldığında %58,3'ünün geliri 3000 TL ve altında bir gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. **(Tablo VII)**

Tablo VII. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyleri	N	%
0-3000 TL	35	58,3
3000 TL üstü	25	41,7
Toplam	60	100

Çalıştıkları işlerde karşılaştıkları tutumları değerlendirdiklerinde katılımcıların %36,7'si çok iyi ya da iyi olarak değerlendirmiştir. **(Tablo VII)**

Tablo VIII. Katılımcıların İşinde Karşılaştığı Tutumlar

İşindeki Karşılaştığı Tutumlar	N	%
Çok iyi / iyi	22	36,7
Orta	19	31,7
Çok kötü / kötü	19	31,7
Toplam	60	100

Katılımcıların aile yapılarını nasıl tanımladıkları **Tablo IX**'da gösterilmiş olup, %53,3'ünün ailesini normal ya da modern olarak tanımladığı görülmektedir.

Tablo IX. Katılımcıların Aile Yapılarını Nasıl Tanımladıkları

Aile yapısı	N	%
Baskıcı ve Geleneksel	28	46,7
Normal ve Modern	32	53,3
Toplam	60	100

Ailesine açılma durumuna baktığımızda katılımcıların %60'ı ailesine cinsiyet kimliği ile ilgili açıldığını beyan etmiştir. (**Tablo X**)

Tablo X. Katılımcıların Ailelerine Açılma Durumları

Aileye Açılma Durumu	N	%
Açılmış	36	60
Açılmamış	24	40
Toplam	60	100

Katılımcıların aileleriyle görüşme durumu **Tablo XI**'de verilmiş olup 49 katılımcı ailesiyle ya da ailesinin bir kısmıyla görüştüğünü söylemiştir. 11 kişi ailesiyle görüşmemektedir.

Tablo XI. Katılımcıların Aileleriyle Görüşme Durumlarının Dağılımı

Aileyle Görüşme Durumu	N	%
Görüşüyor	25	41,7
Bir kısmıyla görüşüyor	24	40
Görüşmüyor	11	18,3
Toplam	60	100

Katılımcıların %60'ı sosyal güvencelerinin olduğunu beyan etmiştir. (**Tablo XII**)

Tablo XII. Katılımcıların Sosyal Güvence Durumlarının Dağılımı

Sosyal güvence var mı?	N	%
Evet	36	60
Hayır	24	40
Toplam	60	100

Katılımcılar sağlık kuruluşlarının yaklaşımını değerlendirdiğinde 23'ü çok iyi ya da iyi, 22'si orta olarak değerlendirmiştir. 60 katılımcıdan 12'si sağlık kuruluşlarının yaklaşımını çok kötü ya da kötü olarak değerlendirmiştir. (Tablo XIII)

Tablo XIII. Katılımcıların Sağlık Kuruluşlarının Yaklaşımı Konusundaki Görüşleri

Sağlık kuruluşlarının yaklaşımını nasıl buluyorsunuz?	N	%
Çok iyi / iyi	26	43,3
Orta	22	36,7
Çok kötü / kötü	12	20
Toplam	60	100

Çalışmada katılımcıların %73,3'ü İzmir dışında başka bir şehirden göç ettiğini beyan etmiştir. (Tablo XIV)

Tablo XIV. Katılımcıların İzmir'e Göç Etme Durumlarının Dağılımı

Göç etmiş mi?	N	%
Evet	44	73,3
Hayır	16	26,7
Toplam	60	100

Katılımcıların evlerinin mahiyetini gösteren **Tablo XV**'te 40 kişinin evinin kira olduğu görülmektedir. Ev sahibi olanların sayısı ise 20'dir.

Tablo XV. Katılımcıların Ev Sahiplik Durumlarının Dağılımı

Evin Mahiyeti	N	%
Kira	40	66,7
Ev Sahibi	20	33,3
Toplam	60	100

Katılımcıların oturdukları yerdeki komşuluk ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri **Tablo XVI**'da verilmiştir. Katılımcıların 33'ü komşuluk ilişkilerini çok iyi ya da iyi olarak değerlendirmiştir.

Tablo XVI. Katılımcıların Komşuluk İlişkilerini Nasıl Değerlendirdikleri

Komşuluk İlişkilerini Nasıl Değerlendiriyor	N	%
Çok iyi / iyi	33	55
Orta	15	25
Çok kötü / kötü	12	20
Toplam	60	100

Yaşadıkları yerde kendilerini güvende hissetme durumları sorulan katılımcıların %58,3'ü güvende hissettiğini, %16,7'si kısmen güvende hissettiğini ve %25'i güvende hissetmediğini beyan etmiştir. (Tablo XVII)

Tablo XVII. Katılımcıların Yaşadıkları Yerde Kendilerini Güvende Hissetme Durumlarının Dağılımı

Yaşadığı yerde güvende hissediyor mu?	N	%
Evet	35	58,3
Hayır	15	25
Kısmen	10	16,7
Toplam	60	100

Katılımcıların maruz kaldıkları fiziksel şiddete bağlı olarak psikolojik tedavi görüp görmediği sorulduğunda 29 kişi gördüğünü ya da görmeye devam ettiklerini beyan etmişlerdir. Katılımcıların 31'i hiç psikolojik tedavi görmediğin söylemiştir. (Tablo XVIII)

Tablo XVIII. Katılımcıların Maruz Kaldıkları Fiziksel Şiddete Bağlı Olarak Psikolojik Tedavi Görüp Görmediği Konusundaki İfadelerinin Dağılımı

Fiziksel şiddete bağlı olarak psikolojik tedavi görme durumu	N	%
Evet	20	33,3
Devam ediyor	9	15
Hayır	31	51,7
Toplam	60	100

Katılımcıların görünürlükleriyle¹ ilgili karşılaştıkları tutumların değerlendirilmesinin gösterildiği **Tablo XIX**'da çok iyi ya da iyi olarak değerlendirenlerle çok kötü ya da kötü olarak değerlendirenlerin dağılımları %36,7'dir. Orta olarak değerlendirenler ise katılımcıların %26,7'sini oluşturmaktadır.

Tablo XIX. Katılımcıların Görünürlükleriyle İlgili Karşılaştıkları Tutumlar Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Görünürlük Tutumlar	N	%
Çok iyi / iyi	22	36,7
Orta	16	26,7
Çok kötü / kötü	22	36,7
Toplam	60	100

4.2.KATILIMCILARIN ŞİDDET ÖYKÜSÜ HAKKINDAKİ BULGULAR

Kişilerin beyan ettikleri fiziksel şiddete uğrama sayısı üzerinden 1-10 ve 10 ve üstü şeklinde gruplandırma yapılmış ve katılımcıların %41,7'sinin 10 kereden daha fazla şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Şiddete uğrama sayısı 0-4 arasında olan 2 kişi vardır ve bu katılımcılardan birinin yaşı 17'dir.(**Tablo XX**)

¹ Görünürlük kavramı, çalışmaya katılan trans bireylerin toplumdaki, sosyal hayattaki görünürlükleri ile ilişkilidir.

Tablo XX. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısına Göre Dağılımı

Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısı	N	%
1-10	35	58,3
11 Ve üstü	25	41,7
Toplam	60	100

Fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların %100'ü fiziksel şiddet türlerinden olan kaba dayığa maruz kaldığını beyan etmiştir. Katılımcıların dayaktan sonra ikincil olarak uğradıkları fiziksel şiddet türleri tabloda görölmektedir. Katılımcıların 29 tanesi ikincil bir fiziksel şiddete uğramadığını beyan etmiştir. İkincil şiddet gördüğünü beyan eden 31 birey arasında bıçaklanmanın oranı ise %48,4 iken bir diğerk yüksek oran ise %19,4 ile cinsel saldırıdır (**Tablo XXI**).

Tablo XXI. Katılımcıların Maruz Kaldıkları İkincil Fiziksel Şiddetin Türlerinin Dağılımı

Şiddet Türü	Sayısı	%
Bıçaklanma	15	48,4
Cinsel Saldırı	6	19,4
Ateşli silah	4	12,9
Saçların zorla kazınması	2	6,5
Boğma girişimi	2	6,5
Tazyikli su	1	3,2
Falaka	1	3,2
Toplam	31	100

Katılımcıların beyan ettikleri yaralar **Tablo XXII**'de kategorize edilmiştir ve fiziksel şiddet sonucunda ortaya çıkan yaralanmaların en başında %76,3 ile künt travmatik yaralar bulunmaktadır. Künt travmatik yaraları oluşturan aletler sopa, cop, hortum, tazyikli su ve elektrik süpürgesi demiridir. Silah yaraları ise jilet, susta, bıçak, pala falçata ve ateşli silah kullanımından meydana gelmiştir. En çok kullanılan alet bıçaktır.

Tablo XXII. Katılımcılarda Fiziksel Şiddet Sonucu Meydana Gelen Yaraların Türü

Yaraların türü	Sayısı	%
Künt Travmatik Yaralar	58	76,3
Silah Yaraları	18	23,7
Toplam	76	100

Maruz kaldıkları fiziksel şiddet sonucunda vücutlarında kalıcı iz bulunanlar katılımcıların %27'sini oluşturmaktadır (**Tablo XXIII**).

Tablo XXIII. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Bağlı Olarak Vücutlarında Kalıcı İz Bulunma Durumlarının Dağılımı

Vücutta fiziksel şiddete bağlı kalıcı bir iz var mı?	N	%
Evet	16	27
Hayır	44	73
Toplam	60	100

Katılımcılara fiziksel şiddet uygulayanlar ile uygulanan fiziksel şiddet sayısını karşılaştırdığımız **Tablo XXIV**'te katılımcıların en çok fiziksel şiddete maruz kaldıkları kişiler

kamu görevlileridir. Bunu müşteri, diğer ve aile takip etmektedir. Diğer grubu tanımadığı kişi, mahalleli, akran, patron, hasta bakıcı ve trans birey olarak beyan ettikleri kişilerden oluşmaktadır.

Tablo XXIV. Katılımcılara Fiziksel Şiddet Uygulayanlar ile Katılımcıların Şiddet Uygulayıcılardan Şiddete Maruz Kalma Sayısı

Şiddet Uygulayan	N
Kamu Görevlisi	30
Müşteri	31
Diğer	25
Aile	25
Sevgili	8
Aracı Kişi	6
Trans Mafyası	5
Toplam	131

Katılımcılara fiziksel şiddete maruz kaldıkları saldırganın motivasyonunu nasıl tanımladıkları sorulduğunda %35 ile nefret en sık motivasyonken, ikinci en yüksek oran %23,3 ile transfobi olarak tanımlanmıştır. **(Tablo XXV) Dipnot: Katılımcılara saldırganın motivasyonu sorulduğunda belirlenmiş cevaplar verilmemiştir. Kişilere açık uçlu soru olarak yöneltilmiş ve verilen cevaplar aktarılmıştır.**

Tablo XXV. Katılımcıların Fiziksel Şiddete Maruz Kaldıkları Saldırmanın Motivasyonunu Nasıl Tanımladıklarına Göre Dağılımı

Saldırmanın motivasyonunu nasıl tanımlıyorsunuz?	N	%
Nefret	21	35
Transfobi	14	23,3
Şekilci	3	5
Ahlakçı	10	16,7
Ön yargı	12	20
Toplam	60	100

Katılımcıların maruz kaldıkları fiziksel şiddet ayrıntılı olarak incelediğinde; katılımcıların %41,7'sinin ailede, %65'i çalıştığı sektörde, %10'u okul ya da yurttan, %5'i sağlık kuruluşunda, %43,3 polisten şiddete maruz kalmıştır. (Tablo XXVI-XXXI)

Tablo XXVI. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Ailesinden şiddet	N	%
Evet	25	41,7
Hayır	35	58,3
Toplam	60	100

Tablo XXVII. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

İşinde fiziksel şiddet	N	%
Evet	39	65
Hayır	21	35
Toplam	60	100

Tablo XXVIII. Katılımcıların Okulda/Yurtta Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Okul/Yurt fiziksel şiddet	N	%
Evet	6	10
Hayır	54	90
Toplam	60	100

Tablo XXIX. Katılımcıların Sağlık Kuruluşunda Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Sağlık Kuruluşunda Fiziksel Şiddet Görme Durumu	N	%
Evet	3	5
Hayır	57	95
Toplam	60	100

Tablo XXX. Katılımcıların Polisten Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Polisten şiddet görme durumu	N	%
Evet	26	43,3
Hayır	34	56,7
Toplam	60	100

Tablo XXXI. Katılımcıların Yaşadıkları Yerde Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Yaşadığı yerde fiziksel şiddete görme durumu	N	%
Evet	17	28,3
Hayır	43	71,7
Toplam	60	100

Katılımcıların 37'si gözaltına alınmıştır. %65'i gözaltında polisten şiddete maruz kaldığını beyan etmiştir (**Tablo XXXII**). Katılımcıların sokakta polisten şiddet görme oranı %20'dir (**Tablo XXXIII**).

Tablo XXXII. Katılımcıların Gözaltında Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Gözaltında şiddete maruz kaldınız mı?	N	%
Evet	24	65
Hayır	13	35
Toplam	37	100

Tablo XXXIII. Katılımcıların Sokakta Polisten Fiziksel Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımı

Sokakta polisten şiddet gördü mü?	N	%
Evet	12	20
Hayır	48	80
Toplam	60	100

4.3.YAKLAŞIMLARLA İLGİLİ BULGULAR

Göç etmediğini beyan eden yerleşik katılımcılar ve İzmir'e başka bir şehirden göç ederek geldiğini beyan eden katılımcıların ailelerine açılmış olma durumları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XXXIV)** Göç ettiğini beyan edenlerde ailelerine açılmama oranı yüksektir. Ailesine cinsiyet kimliği konusunda açılmayan 24 katılımcının hepsi göç etmiştir. **(Fisher's Exact Test: χ^2 : 14,545^a p<,001)**

Tablo XXXIV. Katılımcıların Aileye Açılma Durumu ile Göç Durumunun Karşılaştırılması

Aileye Açılma Durumu	Göç		Toplam
	Evet	Hayır	
Açılmış	20	16	36
	55,60%	44,40%	100,00%
Açılmamış	24	0	24
	100,00%	0,00%	100,00%
Toplam	44	16	60
	73,30%	26,70%	100,00%

Aileye açıldığını beyan eden katılımcılar ile aileye açılmadığını beyan eden katılımcıların aile yapılarını nasıl tanımladıkları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XXXV)** Ailesine açılmadığını beyan edenlerde ailesini baskıcı/geleneksel olarak tanımlama oranı yüksektir.**(Pearson Chi-Square: χ^2 :9,386^a p<0,01)**

Tablo XXXV. Katılımcıların Aileye Açılma Durumu ile Aile Yapılarını Nasıl Tanımladıklarının Karşılaştırılması

Aileye Açılma Durumu	Aile Yapısı		Toplam
	Baskıcı/Geleneksel	Normal/Modern	
Açılmış	11	25	36
	30,60%	69,40%	100,00%
Açılmamış	17	7	24
	70,80%	29,20%	100,00%
Toplam	28	32	60
	46,70%	53,30%	100,00%

Aileye açıldığını beyan eden katılımcılar ile aileye açılmadığını beyan eden katılımcıların aileyle görüşme durumları derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XXXVL)** Ailesine açılmadığını beyan eden katılımcıların aileyle görüşmeme oranı yüksektir. **(Pearson Chi-Square: χ^2 :10,286^a p<0,01)**

Tablo XXXVI. Katılımcıların Aileye Açılma Durumu İle Aileyle Görüşme Durumunun Karşılaştırılması

Aileye Açılma Durumu	Aileyle Görüşme Durumu		Toplam
	Evet	Hayır	
Açılmış	21	15	36
	58,30%	41,70%	100,00%
Açılmamış	4	20	24
	16,70%	83,30%	100,00%
Toplam	25	35	60
	41,70%	58,30%	100,00%

Psikolojik tedavi gördüğünü beyan eden katılımcılar ile psikolojik tedavi görmediğini beyan eden katılımcıların yaşları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XXXVIL)** 17-34 yaş arasındaki katılımcıların psikolojik tedavi görmeme oranı yüksektir. **(Fisher's Exact Test: χ^2 : 3,900^a p<,05)**

Tablo XXXVII. Katılımcıların Psikolojik Tedavi Görme Durumu ile Yaş Aralıklarının Karşılaştırılması

Psikolojik Tedavi Görme Durumu	Yaş Aralığı		Toplam
	17-34	35 ve üstü	
Evet	19	10	29
	65,50%	34,50%	100,00%
Hayır	27	4	31
	87,10%	12,90%	100,00%
Toplam	46	14	60
	76,70%	23,30%	100,00%

Psikolojik tedavi gördüğünü beyan eden katılımcılar ile psikolojik tedavi görmediğini beyan eden katılımcıların yaptıkları işler anlamlı derecede farklılık göstermiştir. (**Tablo XXXVIII**) Psikolojik tedavi görme oranı seks ve eğlence dışı sektörde çalışan katılımcılarda daha yüksektir (**Pearson Chi-Square: χ^2 6,052^a p<0,05**)

Tablo XXXVIII. Katılımcıların Psikolojik Tedavi Görme Durumu ile Yaptıkları İşin Karşılaştırılması

Psikolojik Tedavi Görme Durumu	Yaptığı İş			Toplam
	Seks İşçisi	Eğlence Sektörü	Diğer	
Evet	15	5	9	29
	51,70%	17,20%	31,00%	100,00%
Hayır	22	7	2	31
	71,00%	22,60%	6,50%	100,00%
Toplam	37	12	11	60
	61,70%	20,00%	18,30%	100,00%

Psikolojik tedavi gördüğünü beyan eden katılımcılar ile psikolojik tedavi görmediğini beyan eden katılımcıların gelir düzeyleri anlamlı derecede farklılık göstermiştir. (**Tablo XXXIX**). Gelirini 3000 TL ve altı olarak beyan eden katılımcıların psikolojik tedavi görmeme oranı yüksektir. (**Fisher's Exact Test: χ^2 : 6,638^a p<,05**)

Tablo XXXIX. Katılımcıların Psikolojik Tedavi Görme Durumu ile Gelir Aralıklarının Karşılaştırılması

Psikolojik Tedavi Görme Durumu	Gelir Aralığı		Toplam
	0-3000 TL	3000 TL üstü	
Evet	12	17	29
	41,40%	58,60%	100,00%
Hayır	23	8	31
	74,20%	25,80%	100,00%
Toplam	35	25	60
	58,30%	41,70%	100,00%

Gözü altına alınma sebepleri izinsiz çalışma/toplum düzenini bozma olan katılımcılar ile gözü altına alınma sebebi diğer olan katılımcıların ile eğitim düzeyleri anlamlı derecede farklılık göstermiştir. (**Tablo XL**) Yüksek eğitim seviyesi (lise ve üzeri) olan katılımcıların diğer sebeplerden dolayı gözü altına alınma oranı yüksektir. (**Fisher's Exact Test: χ^2 : 5,500^a p<,05**)

Tablo XL. Katılımcıların Göz Altına Alınma Sebepleri ile Eğitim Düzeylerinin Karşılaştırılması

Gözü altına alınma sebebi	Eğitim Düzeyi		Toplam
	Yüksek Eğitim Düzeyi	Düşük Eğitim Düzeyi	
İzinsiz Çalışma/Toplum Düzenini Bozma	13	13	26
	50,00%	50,00%	100,00%
Diğer	10	1	11
	90,90%	9,10%	100,00%
Toplam	23	14	37
	62,20%	37,80%	100,00%

4.4.ŞİDDETLE İLGİLİ BULGULAR

Fiziksel şiddete uğrama sayısını 0-11 arası olarak beyan eden katılımcılar ile fiziksel şiddete uğrama sayısını 11 ve üstü olarak beyan eden katılımcıların görünürlükleriyle ilgili tutumlar anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XLI)** Şiddet sayısını 11 ve üstü olarak beyan eden katılımcıların görünürlükleriyle ilgili tutumları çok kötü ya da kötü olarak değerlendirme oranı yüksek, şiddet sayısını az olarak nitelendirenlerin ise çok iyi/iyi olarak değerlendirme oranı yüksektir. **(Pearson Chi-Square: χ^2 :6,023^a p<0,05)**

Tablo XLI.Katılımcıların Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısı ile Görünürlüğüyle İlgili Tutumların Karşılaştırılması

Fiziksel Şiddete Uğrama	Görünürlüğüyle İlgili Tutumlar			Toplam
	Çok iyi / iyi	Orta	Çok kötü/ kötü	
1-10	17	9	9	35
	48,60%	25,70%	25,70%	100,00%
11 ve üstü	5	7	13	25
	20,00%	28,00%	52,00%	100,00%
Toplam	22	16	22	60
	36,70%	26,70%	36,70%	100,00%

Cinsel şiddete maruz kaldığını beyan eden katılımcılar ile cinsel şiddete maruz kalmadığını beyan eden katılımcıların yaş aralıkları anlamlı derecede farklılık göstermiştir **(Tablo XLII)**. 35 yaş ve üstü olan katılımcıların cinsel şiddete maruz kalma oranı yüksektir. **(Fisher's Exact Test: χ^2 : 6,998^a p<,05)**

Tablo XLII. Katılımcıların Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumları ile Yaş Aralıklarının Karşılaştırılması

Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumu	Yaş Aralığı		Toplam
	17-34	35 ve üstü	
Evet	2	4	6
	33,30%	66,70%	100,00%
Hayır	44	10	54
	81,50%	18,50%	100,00%
Toplam	46	14	60
	76,70%	23,30%	100,00%

Katılımcıların cinsel şiddete maruz kalma durumu ile görünürlüğüyle ilgili tutumlar karşılaştırıldığında cinsel şiddete maruz kalan 6 kişiden 5'i görünürlüğüyle ilgili tutumu orta olarak değerlendirmektedir. (Tablo XLIII)

Tablo XLIII. Katılımcıların Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumları ile Görünürlüğüyle İlgili Tutumların Karşılaştırılması

Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumu	Görünürlüğüyle İlgili Tutumlar			Toplam
	Çok iyi / iyi	Orta	Kötü	
Evet	1	5	0	6
Hayır	21	11	22	54
Toplam	22	16	22	60

Okul/yurt gibi eğitim kurumlarında fiziksel şiddete uğradığını beyan eden katılımcıların ile okul/yurt gibi eğitim kurumlarında fiziksel şiddete uğramadığını beyan katılımcıların yurttaki kalma durumları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. (Tablo XLIV). Yurttaki kaldığını beyan eden katılımcıların okulda/yurttaki fiziksel şiddete maruz kalma oranı yüksektir. (Fisher's Exact Test: χ^2 : 7,954^a p<,05)

Tablo XLIV. Katılımcıların Okulda/Yurtta Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Yurtta Kalma Durumlarının Karşılaştırılması

Okul / Yurt Fiziksel Şiddet	Yurtta Kalma Durumu		Toplam
	Evet	Hayır	
Evet	4	2	6
	66,70%	33,30%	100,00%
Hayır	9	45	54
	16,70%	83,30%	100,00%
Toplam	13	47	60
	21,70%	78,30%	100,00%

Yaşadığı yerde fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan eden katılımcılar ile yaşadığı yerde fiziksel şiddete maruz kalmadığını beyan eden katılımcıların komşuluk ilişkileri anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XLV)** Yaşadığı yerde fiziksel şiddete maruz kalmayanların komşuluk ilişkilerini çok iyi ya da iyi olarak değerlendirme oranı yüksektir. **(Pearson Chi-Square: χ^2 :9,939^a p<0,01)**

Tablo XLV. Katılımcıların Yaşadıkları Yerde Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Komşuluk İlişkilerinin Karşılaştırılması

Yaşadığı Yerde Fiziksel Şiddet	Komşuluk İlişkileri			Toplam
	Çok iyi / iyi	Orta	Çok kötü/ kötü	
Evet	4	8	5	17
	23,50%	47,10%	29,40%	100,00%
Hayır	29	7	7	43
	67,40%	16,30%	16,30%	100,00%
Toplam	33	15	12	60
	55,00%	25,00%	20,00%	100,00%

Ailesinden fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan eden katılımcılar ile maruz kalmadığını beyan eden katılımcıların aileyle görüşme durumu anlamlı derecede farklılık göstermiştir.(**Tablo XLVI**) Ailesinden fiziksel şiddet görmediğini beyan edenlerin ailesi ile görüşme oranı, şiddet gördüğünü ifade edenlerin ise kısmen görüşme oranı yüksektir. (**Pearson Chi-Square: χ^2 :9,179^a p<0,05**)

Tablo XLVI. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Ailesiyle Görüşme Durumlarının Karşılaştırılması

Aileden Gördüğü Fiziksel Şiddet	Aileyle Görüşme Durumu			Toplam
	Evet	Hayır	Kısmen	
Evet	5	5	15	25
	20,00%	20,00%	60,00%	100,00%
Hayır	20	6	9	35
	57,10%	17,10%	25,70%	100,00%
Toplam	25	11	24	60
	41,70%	18,30%	40,00%	100,00%

Ailesinden fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile fiziksel şiddet görmediğini beyan eden katılımcıların göç sebeplerinin fiziksel şiddete bağlı olma durumu anlamlı derecede farklılık göstermiştir (**Tablo XLVII**). Ailesinden fiziksel şiddet görmediğini beyan eden katılımcıların göç sebebinin fiziksel şiddet olmama oranı yüksektir. (**Fisher's Exact Test: χ^2 : 23,178^a p<,000**)

Tablo XLVII. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Göç Sebeplerinin Fiziksel Şiddet Olma Durumlarının Karşılaştırılması

Aileden Gördüğü Fiziksel Şiddet	Göç Sebebi Fiziksel Şiddet Mi?		Toplam
	Evet	Hayır	
Evet	16	2	18
	88,90%	11,10%	100,00%
Hayır	4	22	26
	15,40%	84,60%	100,00%
Toplam	20	24	44
	45,50%	54,50%	100,00%

Ailesinden fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile fiziksel şiddet görmediğini beyan eden katılımcıların yaş aralıkları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XLVIII)** Ailesinden fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan etme oranı 17-24 yaş arası katılımcılarda yüksek, 35 yaş üstü katılımcılarda düşüktür **(Pearson Chi-Square: χ^2 :9,389^a p<0,01)**

Tablo XLVIII. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları ile Yaş Aralıklarının Karşılaştırılması

Aileden Gördüğü Fiziksel Şiddet	Yaş Aralığı			Toplam
	17-24	25-34	35 ve üstü	
Evet	10	12	3	25
	40,00%	48,00%	12,00%	100,00%
Hayır	3	21	11	35
	8,60%	60,00%	31,40%	100,00%
Toplam	13	33	14	60
	21,70%	55,00%	23,30%	100,00%

Ailesinden fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile fiziksel şiddet görmediğini beyan eden katılımcıların psikolojik tedavi görme durumları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo XLIX).** Ailesinden fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcıların psikolojik tedavi görme oranı düşüktür. **(Pearson Chi-Square: χ^2 :7,096^a p<0,01)**

Tablo XLIX. Katılımcıların Ailesinden Fiziksel Şiddete Uğrama Durumları İle Psikolojik Tedavi Görme Durumlarının Karşılaştırılması

Ailesinden Gördüğü Fiziksel Şiddet	Psikolojik Tedavi Görme Durumu		Toplam
	Evet	Hayır	
Evet	7	18	25
	28,00%	72,00%	100,00%
Hayır	22	13	35
	62,90%	37,10%	100,00%
Toplam	29	31	60
	48,30%	51,70%	100,00%

Ailesinde ebeveynlerinden şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile ailesinde akrabalarından şiddet gördüğünü beyan eden katılımcıların aile yapısı anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo L).** Ailesinde akrabalarından şiddet gördüğünü beyan eden katılımcıların aile yapısını baskıcı/geleneksel olarak tanımlama oranı yüksektir. **(Fisher's Exact Test: χ^2 : 5,297^a p<,05)**

Tablo L. Katılımcıların Ailede Şiddet Gördüğü Grup ile Ailesini Nasıl Tanımladığının Karşılaştırılması

Ailede Şiddeti Uygulayan	Aile Yapısı		Toplam
	Baskıcı/Geleneksel	Normal/Modern	
Ebeveyn	4	5	9
	44,40%	55,60%	100,00%
Akraba	14	2	16
	87,50%	12,50%	100,00%
Toplam	18	7	25
	72,00%	28,00%	100,00%

İşinde fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile işinde fiziksel şiddete görmediğini beyan eden katılımcıların eğitim düzeyi anlamlı derecede farklılık göstermiştir.(**Tablo LI**) İşinde fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların yüksek eğitim düzeyi (lise ve üzeri) oranı yüksektir. (**Fisher's Exact Test: χ^2 : 6,801^a p<,010**)

Tablo LI. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görmesi ile Eğitim Düzeyi Karşılaştırılması

İşinde Fiziksel Şiddete Maruz Kalıyor Mu?	Eğitim Düzeyi		Toplam
	Yüksek Eğitim Düzeyi	Düşük Eğitim Düzeyi	
Evet	18	21	39
	46,20%	53,80%	100,00%
Hayır	17	4	21
	81,00%	19,00%	100,00%
Toplam	35	25	60
	58,30%	41,70%	100,00%

İşinde fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile işinde fiziksel şiddete görmediğini beyan eden katılımcıların çalıştıkları sektör anlamlı derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo LII).** İşinde fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların seks işçiliği yapma oranları yüksektir. **(Pearson Chi-Square: χ^2 :10,027^a p<0,01)**

Tablo LII. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görmesi ile Çalıştıkları Sektörün Karşılaştırılması

İşinde Fiziksel Şiddete Maruz Kalıyor Mu?	Çalıştıkları Sektör			Toplam
	Seks İşçisi	Eğlence Sektörü	Diğer	
Evet	29	7	3	39
	74,40%	17,90%	7,70%	100,00%
Hayır	8	5	8	21
	38,10%	23,80%	38,10%	100,00%
Toplam	37	12	11	60
	61,70%	20,00%	18,30%	100,00%

İşinde fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile işinde fiziksel şiddete görmediğini beyan eden katılımcıların görünürlükleriyle ilgili tutumlar derecede farklılık göstermiştir. **(Tablo LIII)** İşinde fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların görünürlüğü ile ilgili tutumları iyi ve orta olarak değerlendirme oranı yüksektir. **(Fisher's Exact Test: χ^2 : 10,250^a p<,0)**

Tablo LIII. Katılımcıların İşinde Fiziksel Şiddet Görmesi ile Görünürlüğüyle İlgili Tutumların Karşılaştırılması

İşinde Fiziksel Şiddete Maruz Kalıyor Mu?	Görünürlüğüyle İlgili Tutumlar		Toplam
	İyi / Orta	Kötü	
Evet	19	20	39
	48,70%	51,30%	100,00%
Hayır	19	2	21
	90,50%	9,50%	100,00%
Toplam	38	22	60
	63,30%	36,70%	100,00%

Fiziksel şiddete uğrama sayısı 1-10 olan katılımcılar ile fiziksel şiddete uğrama sayısı 11 ve üzeri olan katılımcıların yaşadığı yerde fiziksel şiddete uğrama durumu anlamlı derecede farklılık göstermiştir (**Tablo LIV**). 11 ve üzeri sayıda fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların yaşadığı yerde fiziksel şiddet görme oranı yüksektir. (**Fisher's Exact Test: χ^2 : 8,163^a p<0,01**)

Tablo LIV. Katılımcıların Fiziksel Şiddet Uğrama Sayısı ile Yaşadığı Yerde Fiziksel Şiddete Uğrama Durumu Karşılaştırılması

Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısı	Yaşadığı Yerde Fiziksel Şiddete Uğrama Durumu		Toplam
	Evet	Hayır	
1-10	5	30	35
	14,30%	85,70%	100,00%
11 ve üzeri	12	13	25
	48%	52%	100,00%
Toplam	17	43	60
	28,30%	71,70%	100,00%

Fiziksel şiddete uğrama sayısı ile cinsel kimlik, yaş, çalıştığı sektör, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (**Tablo LV**).

Tablo LV. Katılımcıların Fiziksel Şiddet Uğrama Sayısı ile Cinsiyet Kimliği, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, Mesleği ve Gelir Düzeyinin Karşılaştırılması

		Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısı		Toplam	P
		1-10	11+		
		N (%)	N (%)		
Cinsiyet Kimliği	Trans Kadın	14 (%60,9)	9 (%39,1)	23 (%100)	NS
	Transseksüel	10 (%62,5)	6 (%37,5)	16 (%100)	
	Travesti	11 (%52,4)	10 (%47,6)	21 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Yaş Aralığı	17-24	11 (%84,6)	2 (%15,4)	13 (%100)	NS
	25-34	16 (%48,5)	17 (%51,5)	33 (%100)	
	35-49	8 (%57,1)	6 (%42,9)	14 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Eğitim Düzeyi	Düşük Eğitim Seviyesi	24 (%68,6)	11 (%31,4)	35 (%100)	NS
	Yüksek Eğitim Seviyesi	11 (%44,0)	14 (%66,0)	25 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Sektör	Seks İşçisi	18 (%48,6)	19 (%51,4)	37 (%100)	NS
	Eğlence Sektörü	8 (%66,7)	4 (%33,3)	12 (%100)	
	Diğer	9 (%81,8)	2 (%18,2)	11 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Gelir Aralığı	0-3.000 TL	21 (%60,0)	14 (%40,0)	35 (%100)	NS
	3.000 TL Üstü	14 (%56,0)	11 (%44,0)	25 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	

Fiziksel şiddete uğrama sayısı ile cinsel kimlik, yaş, çalıştığı sektör, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (**Tablo LVI**).

Tablo LVI. Katılımcıların Fiziksel Şiddet Uğrama Sayısı ile Okul / Yurt Fiziksel Şiddet Görme Durumu, Göç Etme Durumu ve Sağlık Kuruluşunda Fiziksel Şiddet Görme Durumunun Karşılaştırılması

		Fiziksel Şiddete Uğrama Sayısı		Toplam	P
		1-10	11+		
		N (%)	N (%)		
Okul / Yurt Fiziksel Şiddet Görme Durumu	Evet	4 (%66,7)	2 (%33,3)	6 (%100)	NS
	Hayır	31 (%57,4)	23 (%42,6)	54 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Göç Etme Durumu	Evet	24 (%54,5)	20 (%45,5)	44 (%100)	NS
	Hayır	11 (%68,5)	5 (%31,3)	16 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Aileden Fiziksel Şiddet Görme Durumu	Evet	18 (%72,0)	7 (%28,0)	25 (%100)	NS
	Hayır	17 (%48,6)	18 (%51,4)	35 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	
Sağlık Kuruluşunda Fiziksel Şiddet Görme Durumu	Evet	2 (%66,7)	1 (%33,3)	3 (%100)	NS
	Hayır	33 (%57,9)	24 (%42,1)	57 (%100)	
Toplam		35 (%58,3)	25 (%41,7)	60 (%100)	

5.TARTIŞMA

Bu araştırmada, kendini trans olarak beyan eden bireylerin fiziksel şiddet öyküleri, maruz kaldıkları fiziksel şiddetin özellikleri ve bu fiziksel şiddete maruz kalmalarına neden olan risk faktörleri incelenmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve aile yapısı gibi sosyo ekonomik koşullarla olan ilişkisi incelenmiştir. Çalışmada şiddet uygulayıcıların özelliği ve motivasyonu, şiddetin hangi alanlarda gözlemlendiği ve mağdurların bu alanlardaki tutumları da değerlendirilmiştir. Bu bölümde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular literatürdeki araştırmalarla beraber tartışılacaktır.

Katılımcıların profilini belirlemek için kişilere cinsiyet kimliklerini nasıl tanımladıkları, yaşları, eğitim durumları, çalıştıkları sektör ve gelir düzeyleri sorulmuştur. Katılımcıların %38,3'ü cinsiyet kimliğini 'trans kadın' olarak tanımlamaktadır. Araştırmamıza katılan katılımcıların sosyo demografik özelliklerine bakıldığında genç nüfusun önce çıktığı görülmektedir. Katılımcıların %55'i 25-34 yaş aralığında yüksek bir dağılım göstermektedir. Araştırmada katılımcılardaki en yüksek yaş 49'dur. Eğitim seviyelerine bakıldığında ise %58'i lise ve üstünde eğitim aldığı görülmektedir. Yüksek eğitim (lise ve üzeri) aldığını beyan eden 35 katılımcının 20'si lise mezunudur. Katılımcıların çalıştığı sektörlerin dağılımında karşımıza en yüksek olarak %61,7 ile seks işçisi çıkmaktadır. Gelir düzeylerine bakıldığında ise %58,3'ünün geliri 3000 TL ve altındadır.

Literatürdeki çalışmalara katılan katılımcı profili de benzerlik göstermektedir (Ördek, 2016; Lamdaistanbul 2010). Ördek'in araştırmasında, katılımcıların %44,64'ü kendini 'trans kadın' olarak tanımlamaktadır. Anket katılımcılarının yarıya yakını (%49,36) 18 – 30 yaş aralığındadır. 26-35 yaş aralığındaki katılımcılar ise %39,49'dur, sadece %3,01'i 50 yaş üzerindedir. Çalışmada katılımcıların %52,36'sı lise ve üzerinde bir eğitim aldığı görülmektedir. Ankete katılan 233 katılımcının hepsi seks işçiliği yapmaktadır. Lamdaistanbul'un (2010) gerçekleştirdiği çalışmada da benzer yaş aralığı görülmektedir.

Katılımcıların en yoğun bulunduğu yaş aralığı 26-30 yaştır (%35,3). Katılımcıların sadece %2,6'sı 50 yaşın üzerindedir. Ankette kişilerin %56,9'unun lise ve üzerinde bir eğitim aldığı görülmektedir. Yaptıkları iş sorulduğunda %67,2'si seks işçiliği yaptığını belirtmiştir. İstanbul'da gerçekleşen bu araştırmada katılımcıların %64,7'si 2000 TL ve altında kazanmaktadır. Bu bulgu İzmir'de gerçekleşen araştırmamızla örtüşmemektedir. Gelir farklılığının şehir farklılığından ve çalışmanın gerçekleştiği yıl ile mevcut araştırmamızın gerçekleştirildiği yıl arasında değişen enflasyondan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ördek'in (2014) yaptığı çalışmada ayrıca katılımcıların son zamanlarda kullanımı sıklaşan, LGBTİ hareketinde ve trans kadın gruplarında kullanılmaya başlanan 'trans kadın' kavramını kullanmakta olduğu ve kendini bu kavram üzerinden ifade ettiği görülmektedir. Araştırmaya katılanlar bazı trans bireyler 50 yaş ve üzerindeki trans kadınlar kendilerini şanslı gördüklerini söylemektedir. Mevcut çalışmadaki bulgu da buna paraleldir. Çalışmada görüşülen katılımcılardan biri 'transların hiçbir zaman eceliyle' ölmediğini ifade etmiştir.

Mevcut çalışmada trans bireylerin geçmiş yaşantılarından bugüne kadar birçok şiddet öyküsü olduğu öne çıkmaktadır. Katılımcıların çok büyük bir bölümünün 5 ve üzeri sayıda fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Katılımcılar fiziksel ve cinsel şiddete uğradığını, şiddet uygulayıcıları tanıdıkları veya tanımadıkları kişilerden geldiğini söylemiştir. Maruz kalınan şiddet açısından değerlendirdiğimizde katılımcıların tamamının dayağa maruz kaldığı görülmüştür. Sonrasında en yaygın görülen şiddetin ise en çok bıçaklanma ve cinsel saldırı olduğuna rastlanmıştır. Lombardi'nin (2002) çalışmasında katılımcıların %10,2'sinin hayatları boyunca en az bir kere silah ve alet kullanımıyla saldırıya uğradığı bulunmuştur. %14'ünün ise cinsel saldırıya uğradığını tespit etmiştir. Trans bireylerin erken yaşlarda başlayan fiziksel şiddet öyküleri yaşam boyu devam etmektedir. Bu fiziksel şiddet öykülerinde fiziksel saldırılar

yumruk, tekme, dövme, nesne atılması, aletli saldırı ve cinsel saldırı şeklinde gerçekleşmektedir (Pitts ve ark,2006; D'Augelli ve ark, 2006; Grossman ve ark, 2006)

Fiziksel şiddet sonucunda ortaya çıkan yaralanmaların en başında %76,3 ile künt travmatik yaralar bulunmaktadır. Künt travmatik yaraları oluşturan aletler sopa, cop, hortum, tazyikli su ve elektrik süpürgesi demiridir. Silah yaraları ise jilet, susta, bıçak, pala falçata ve ateşli silah kullanımından meydana gelmiştir. En çok kullanılan alet bıçaktır. Bu eylemlere bağlı olarak mevcut araştırmadaki katılımcıların %27'sinde vücudunda kalıcı bir iz bulunmaktadır. Katılımcılardan biri vücudunda bulunan izi her gördüğünde ona yaşadığı kötü anları hatırlattığını, adımlarını doğru atmazsa tekrardan cehennemi yaşayacağını düşündüğünü belirtmiştir.

Genel tabloya baktığımızda ise katılımcıların %65'i çalıştığı sektörde, %43,3'ü polisten, %41,7'sinin ailede, %10'u okul ya da yurttan, %5'i sağlık kuruluşunda şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Şiddet uygulayanlara bakıldığında ise katılımcıların en çok fiziksel şiddete maruz kaldıkları kişilerin müşteri olduğu görülmüştür. Bunu kamu görevlileri, diğer ve aile takip etmektedir. Diğer grubu tanımadığı kişi, mahalleli, akran, patron, hasta bakıcı ve trans birey olarak beyan ettikleri kişilerden oluşmaktadır. Sağlık görevlileri ve polislerin trans bireylere yönelik ayrımcı yaklaşımları ve şiddet eylemleri literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir (NCAVP, 2016; Addis ve ark, 2009; Rodríguez-Madera ve ark. 2017)

LGBTİ bireylere yönelik yapılan pek çok araştırmalarda, özellikle heteroseksizmin baskın olduğu toplumlarda bireylerin şiddete, ayrımcılığa ve nefrete maruz kaldığı görülmektedir (Berlant & Warner, 1998; Jackson, 2006; Cürül ve Dönmez 2013). Var olan sistem bireyleri transfofinin hedefi haline getirmekte ve trans bireyleri tehlikeli, ahlak dışı gibi tanımlamalarla yaftalamaktadır (Kürkçü, 2010; Cürül ve Dönmez 2013) Literatürdeki bu

yaygın bulguya paralel olarak araştırmamızda katılımcılar fiziksel şiddete maruz kaldıkları saldırganın motivasyonunu %35 ile nefret, ikinci en yüksek oran %23,3 ile de transfobi olarak tanımlanmıştır. Bunları ön yargı, ahlakçı tutum ve şekilcilik takip etmektedir.

Trans bireyler genellikle ya eğlence sektöründe ya da seks endüstrisi içinde kendine yer bulabilmektedir. Katılımcıların çalıştıkları sektör ile maruz kaldıkları şiddet ilişkisine bakıldığından en çok seks işçiliği yapanların fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Seks işçiliği yapan 37 transın 29'u yani %74,4'ü işinde fiziksel şiddete uğradığını söylemiştir. İşinde fiziksel şiddet gördüğünü beyan eden katılımcılar ile işinde fiziksel şiddete görmediğini beyan eden katılımcıların çalıştıkları sektör anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Seks işçiliği yapan katılımcıların eğlence sektöründe çalışan ve diğer mesleklere sahip olan katılımcılardan daha fazla şiddete maruz kaldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ördek'in (2014) çalışmasında katılımcıların %73,59'unun seks işçiliğine başladığından itibaren bir ya da daha fazla şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Bireylerin cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri, heteronormatif düzenin bir parçası olan çalışma hayatında, iş deneyimlerini ve kariyer tercihlerini etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Lourenco,2017; Colgan ve ark.2008; Ördek 2014; Kırmızı Şemsiye, 2016). Toplumsal önyargılar nedeniyle iş alanından tamamen dışlanan trans bireylerin çoğu ise başka bir istihdam alanı bulamadığı için seks işçiliği yapmak zorunda kalmaktadır (Öner, 2015; Kırmızı Şemsiye, 2016)

Mevcut araştırmada katılımcıları, %53,3'ü ailesini normal ya da modern olarak tanımladığı görülmektedir. Geriye kalan %46,7 ise ailesini baskıcı ya da geleneksel olarak tanımlamaktadır. Ailesiyle görüşenler katılımcıların %41,7'sini, kısmen görüşenler %40'ını ve görüşmeyenler %18,3'nü oluşturmaktadır. Ailesine açılma durumuna baktığımızda katılımcıların %60'ı ailesine cinsiyet kimliği ile ilgili açılmadığını beyan etmiştir. Açılmama oranının yüksek olmasının aileye açılma durumunda, ailenin heteroseksüel yaklaşımı ve

ataerkil yapısı ile karşı karşıya kalmak istememeleri olduğu düşünülmektedir. Literatürdeki çalışmalarda bu bulguları desteklemektedir. Aile bireylerinin kişilerin cinsel yönelim ve cinsiyet tercihlerini öğrendiklerinde terbiye etme, ceza verme veya temelli uzaklaştırmayı tercih etmeleri, açılma oranının düşük olmasıyla ilişkilidir (Koken ve ark, 2009; Rubin, 2002; Selek, 2001; James ve ark, 2016)

Ailesinden fiziksel şiddet görme öyküsüne incelendiğinde, şiddete maruz kaldığını beyan etme oranı 17-24 yaş arası katılımcılarda yüksek, 35 yaş üstü katılımcılarda düşüktür. Ailede şiddet uygulayıcı olarak akrabalar öne çıkmaktadır. Ailesine cinsel kimliği konusunda açılmayan ve ailesinden şiddet gördüğünü beyan eden katılımcıların ailesini baskıcı/geleneksel olarak tanımlama oranı yüksektir.

Çalışmada katılımcıların %73,3'ü İzmir dışında başka bir şehirden göç ettiğini beyan etmiştir. Göç etmediğini beyan eden yerleşik katılımcılar ile İzmir'e başka bir şehirden göç ederek geldiğini beyan eden katılımcıların ailelerine açılmış olma durumları anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Göç ettiğini beyan edenlerde ailelerine açılmama oranı yüksektir. Ailesine cinsiyet kimliği konusunda açılmayan 24 katılımcının hepsi göç etmiştir. Yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalar bunu desteklemektedir. Trans bireyleri aile üyeleri tarafından şiddete maruz kalmakta ve bu da yaşantılarını sınırlı hale getirmekte ve birlikte yaşamayı imkansız kılmaktadır. (Erdoğan ve Köten, 2014; Barrett & Pollack, 2005; Wirtz ve ark.,2018). Lambdaistanbul'un (2010) yaptığı çalışmada da katılımcılardan göç edenlerin %86'sı genel olarak ailesinden kaçmak, cinsiyet kimliklerini rahat yaşamak olduğunu belirtmiştir. Bu da mevcut çalışmadaki fiziksel şiddet ve göç olgusunun arasındaki ilişkiyi desteklemektedir.

Ailesine açıldığını beyan eden katılımcılar ile aileye açılmadığını beyan eden katılımcıların aileyle görüşme durumları ve göç sebeplerinin fiziksel şiddete bağlı olma durumu anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Ailesine açıldığını beyan eden katılımcıların aileyle

kısmen görüşme oranı ve göç sebeplerinin fiziksel şiddete bağlı olma oranı yüksektir. Ailesinden fiziksel şiddet görmeyen katılımcıların ise aileyle görüşme oranı yüksektir ve göç sebeplerini fiziksel şiddet olarak tanımlama oranı düşüktür.

Lamdaistanbul (2010) yaptığı araştırmada, göçün aileden ve baskıdan uzaklaşmak gibi görünse de aslında trans bireyleri sistematikleşen bir şiddetin ortasına bırakıverdiğini aktarmaktadır. Çalışmada ailesini baskıcı/geleneksel olarak tanımlayan katılımcıların ailesine açılmadığı ve göç ettiği görülmektedir. Baskıcı ve ataerkil yapı, bireylerin ailelerinin kendilerini reddetmesi, göç etmek zorunda kalmaları gibi nedenler ele alındığında trans bireyler ticari seksin önemli bir bileşeni olma nedenleri arasında sayılabilmektedirler (Küntay ve Çokar, 2007). Seks işçiliği ise mevcut çalışmada en çok şiddette maruz kalınan çalışma sektörüdür ve en yüksek şiddet uygulayıcı olan müşteri ile kişileri sürekli bir araya getirmektedir.

Katılımcıların %58'i yani 35'i yüksek eğitim (lise ve üzerisi) seviyesine olduklarını beyan etmiştir. Bu 35 kişi içindeki en yüksek katılım 20 kişi ile lise mezunlarıdır. Okul ya da yurttaki fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan eden katılımcılar %10'dur. Yurttaki kaldığını beyan eden katılımcıların fiziksel şiddete maruz kalma oranı yüksektir. Literatürdeki çalışmalarda bireylerin okul ve yurt gibi kurumlarda maruz kaldıkları yargılayıcı ve yanlış muamele kişinin akademik başarısını düşürmekte olduğu görülmüştür. Hatta eğitimi bırakma ile doğrudan bağlantılı olduğu saptanmıştır (Kosciw ve ark. 2012, Greytak ve ark. 2009, Fisher ve ark. 2008, Grossman ve D'Augelli 2006). Mevcut çalışmadaki bulgular bunu desteklemektedir. Katılımcıların %48,3'ü eğitim durumundan memnun olmadığını, devam edebilmek istediğini aktarmıştır. Eğitim durumundan memnun olmayan katılımcıların devam etmeme sebepleri içerisinde en yüksek sebep %38 ile cinsiyet kimliğidir. İkinci en yüksek sebep ise %34 ile ailedir. Görüşmeciler eğitimlerine devam edememe sebeplerini okul kıyafetlerindeki cinsiyetçi

ayrım, akran zorbalığı, okul yönetimi ve öğretmenlerin yaklaşımları, aile üyeleri ve maddi durum olarak aktarmıştır.

Sağlık kurumları ile ilgili bulguların literatürdeki çalışmalara zıt ilerlediğini görmekteyiz. Katılımcıların %60'sı bir sağlık sigortası olduğu belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılar sağlık kuruluşlarının yaklaşımını değerlendirdiğinde katılımcıların %43,3 çok iyi ya da iyi, %36,7'si orta olarak değerlendirmiş sadece %20'si sağlık kuruluşlarının yaklaşımını çok kötü ya da kötü olarak değerlendirmiştir. Sağlık kuruluşlarında şiddet görenler katılımcıların sadece %5'ini oluşturmaktadır. Literatürdeki çalışmalarda trans kadınların sağlık hizmetlere erişiminin oldukça düşük olduğu, sosyal güvencelerinin genellikle bulunmadığı (Öner, 2015; Aypar, 2014; Lambdaistanbul, 2010; Ördek, 2016) ve sağlık kuruluşlarında yüksek şiddete maruz kaldıkları aktarılmaktadır (Addis ve ark, 2009; Öner, 2015; Reisner ve ark, 2011; Wirtz ve ark, 2018)

35 yaş ve üstü olan katılımcı grubunda cinsel şiddetin arttığı gözlemlenmiştir. Literatürdeki çalışmalarda özellikle ortaokul, lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda cinsel şiddetin yüksek olduğu görülmektedir (James ve ark, 2016; Garnt ve ark, 2011) Cinsel şiddet, genç yaşlarda özellikle seks işçiliği yapan trans bireyler tarafından bir şiddet olarak tanımlamadıkları düşünülmektedir.

Katılımcıların %48,3'ü maruz kaldıkları fiziksel şiddete bağlı olarak psikolojik tedavi gördüklerini ya da görmeye devam ettiklerini beyan etmişlerdir. Çalışmaya katılan trans bireylerin fiziksel şiddete bağlı psikolojik tedavi görme durumları ile yaş, sektör, gelir ilişkisine bakıldığında 17-34 yaş arasındaki katılımcıların psikolojik tedavi görme oranlarının düşük olduğu saptanmıştır. Psikolojik tedavi görme oranı seks işçiliği ve eğlence dışı sektörde çalışan katılımcılarda daha yüksektir. Geliri 3000 TL ve altı olan katılımcıların da tedavi görmeme oranı yüksektir. Ördek'in (2014) derlediği seks işçilerinin konuştuğu panelde seks işçileri

insanlar kazandıkları parayı psikolojik tedavilerine harcamadıklarını, maddi imkânsızlıklardan mustarip olduklarını aktarmışlardır.

Katılımcıların görünürlükleriyle ilgili karşılaştıkları tutumların değerlendirdiğinde çok iyi ya da iyi olarak değerlendirenlerin ve çok kötü ya da kötü olarak değerlendirenlerin dağılımları %36,7'dir. Orta olarak değerlendirenler ise katılımcıların %26,7'sini oluşturmaktadır. Görünürlükleriyle ilgili tutumlar incelendiğinde ise trans bireylerin görünürlüğü ile ilgili tutumlar iyileştikçe fiziksel şiddete uğrama sayısı azaldığı görülmektedir. Şiddet sayısını 11 ve üstü olarak beyan eden katılımcıların görünürlükleriyle ilgili tutumları çok kötü ya da kötü olarak değerlendirme oranı yüksek, şiddet sayısını az olarak nitelendirenlerin ise çok iyi/iyi olarak değerlendirme oranı yüksektir. İşinde fiziksel şiddete maruz kalmayan katılımcıların görünürlüğü ile ilgili tutumları iyi ve orta olarak değerlendirme oranı yüksektir. Literatürdeki çalışmalarda kişilerin cinsiyet beklentilerine uymayan bireylere yönelik tutumlar 'basit' dışlamadan, ayrımcılığa, görmezden gelmeden çok ciddi bir şekilde şiddet uygulamaya kadar geniş bir yelpaze içinde değişkenlik göstermektedir. Transfobik bireyler toplumun cinsiyet beklentilerine uymayan bireylere yönelik duygusal olarak tikslenme, rahatsızlık duygusu ve nefret yaşamaktadırlar (Göregenli, 2009; Hill ve Willoughby, 2005; Butler, 2010).

Katılımcılardan barınma ve çevre ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında komşuluk ilişkilerini %55 çok iyi ya da iyi, %25 orta ve %20 kötü ya da çok kötü olarak değerlendirdiklerini görülmektedir. Kirada oturanlar katılımcıların %66,7'sini, ev sahibi olanlar ise %33,3'ünü oluşturmaktadır. Yaşadığı yerde fiziksel şiddete maruz kalma durumları komşuluk ilişkileri anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Yaşadığı yerde fiziksel şiddete maruz kalmayanların komşuluk ilişkilerini çok iyi ya da iyi olarak değerlendirme oranı yüksektir. Yaşadığı yerde fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan eden katılımcıların bir kısmı komşuluk ilişkilerin kötü olarak değerlendirmiştir. Yaşadıkları yerde kendilerini güvende

hissetme durumları sorulan katılımcıların %58,3'ü güvende hissettiğini, %16,7'si kısmen güvende hissettiğini ve %25'i güvende hissetmediğini beyan etmiştir. 11 ve üzeri sayıda fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların yaşadığı yerde fiziksel şiddet görme oranı yüksektir. Fiziksel şiddete uğrama sayısı ile cinsel kimlik, yaş, çalıştığı sektör, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürdeki çalışmalarda trans bireylerin evlere erişiminin zor olduğu, sonrasında ise ev bulan trans bireylerin heteroseksist tutumlara maruz kaldığı, komşuları ve mahalle sakinleri tarafından ayrımcılığa uğradığı aktarılmaktadır (Öner, 2015; Ördk, 2016; Karataş, 2017) Çalışmadaki komşuluk ilişkileri ve ve barınmaya erişim literatür ile paralellik göstermez iken maruz kaldığı fiziksel şiddet sayısı 11 ve üzeri olan katılımcıların yaşadığı yerde fiziksel şiddet görme oranı yüksek olması literatür çalışmalarını destekler niteliktedir.

Katılımcıların işlerinde fiziksel şiddete maruz kalmaları ile eğitim düzeylerinin, yaptıkları işin ve görünürlükleriyle ilgili tutumların etkisi olduğu görülmüştür. Yüksek eğitim seviyesi olan katılımcıların işlerinde daha az fiziksel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Mevcut çalışmada çalıştıkları işlerde karşılaştıkları tutumları değerlendirdiklerinde ise katılımcıların %36,7'si çok iyi ya da iyi, 31,7'si orta ve 31,7'si kötü çok kötü olarak değerlendirmiştir. İşinde fiziksel şiddete maruz kalma durumu ile işinde karşılaştığı tutumlar arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Gözültına alınma sebepleri izinsiz çalışma/toplum düzenini bozma olan katılımcılar ile gözültına alınma sebebi diğer olan katılımcıların ile eğitim düzeyleri anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Yüksek eğitim seviyesi olan katılımcıların diğer sebeplerden dolayı gözültına alınma oranı yüksektir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Şiddet olgusu hayatımızda büyük bir yer kaplamasından dolayı literatürde sıklıkla çalışılmıştır. Trans bireylerin maruz kaldıkları şiddet ile ilgili çalışmalar ise diğer ülkelerde oldukça üzerinde çalışılan bir konu olmasına rağmen Türkiye’de oldukça kısıtlıdır. Mevcut çalışma bu bağlamda sınırlı bilgi birikimine ve trans bireylerin maruz kaldıkları şiddet ile ilgili karanlıkta kalmış sayılar bakımından katkı sunmaktadır.

Araştırmamız sonucunda İzmir’de yaşayan trans bireylerin hepsinin birincil şiddet olarak dayağa maruz kaldığı ve bunu aletli yaralama ve cinsel şiddetin takip ettiği görülmüştür. Şiddet uygulayıcılara baktığımızda ise en çok müşteri tarafından fiziksel şiddete uğradıkları görülmüştür. Kamu görevlileri, diğer ve aile ise diğer öne çıkan şiddet uygulayıcılarıdır. Şiddet uygulayanın motivasyonunu katılımcıların nefret ve transfobi olarak tanımladığı görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı çalıştıkları sektörde fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Katılımcıların çalıştıkları sektör ile maruz kaldıkları şiddet ilişkisine bakıldığında ise en çok seks işçiliği yapanların fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

Katılımcıların ailelerini nasıl tanımladıkları, ailelerine açılma durumlarını ve aileden fiziksel şiddet görme arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Ailesini baskıcı/geleneksel olarak tanımlayanlar ailesine açılmamaktadır. Ailesine açılmayan ve ailesinden fiziksel şiddet gören katılımcıların fiziksel şiddete bağlı göç öyküsünü desteklemektedir. Literatürdeki göç ile olgular ele alındığında ailenin baskıcı tutumu, bireyin cinsiyet kimliği ile birey göçe yönelmektedir. Yapılan çalışmalarda göç etmenin bireylerin beklentilerini karşılamadığı ve onları sistematik bir şiddetin ortasında bıraktığı görülmektedir. Bu bilgiler ışığında bireyin aile ilişkilerinin kopması, ailesine açılmaması ve sonrasında göç etmesi ele alındığında trans bireylerin ticari seksin önemli bir bileşeni olma nedenleri arasında bu etkenlerin olduğunu söyleyebiliriz.

Sağlık, okul/yurt gibi diğer faktörleri ele aldığımız zaman bu alanlarda fiziksel şiddetin diğer faktörlere göre düşük olduğunu görmekteyiz. Eğitimine devam edemeyen katılımcıların devam edememe sebeplerinde cinsiyet kimliği ve ailenin öne çıktığı görülmektedir.

Bu araştırma göstermektedir ki trans bireylere karşı uygulanan şiddetin temeli olan transfobi ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılıkla ilgili Türkiye genelinde kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır. Aileler, eğitimciler, sağlık çalışanları ve kamu görevlileriyle toplumsal cinsiyet ve transfobi ile ilgili çalışmalar yapılmalı, bu konuda eğitimler verilmelidir.

Trans bireylerin eğitim hayatında önüne çıkan engeller kaldırılmalıdır. Trans bireylerin kamu ve özel sektörde istihdam edilmeleri sağlanmalıdır. Trans bireylerin hak ve özgürlükleri yasalarca korunmalı, trans birelere yönelik suçlar nefret suçu kapsamında değerlendirilmelidir. Tüm bu öneriler multidisipliner bir çalışmayı gerektirmektedir.

7. KAYNAKÇA

1. Addis, S. Davies, M. Greene, G. MacBride-Stewart, S. and Shepherd, M (2009). The health, social care and housing needs of lesbian, gay, bisexual and transgender older people: a review of the literature. *Health & Social Care In The Community*, 17(6):647-658.
2. Alegria, C. A (2011). Transgender Identity And Health Care: Implications For Psychosocial And Physical Evaluation. *Journal Of The American Association Of Nurse Practitioners*, 23(4):175-182.
3. American Psychological Association. (2014). About Transgender People, Gender Identity, and Gender Expression. *Accessed March, 2, 2015*.
4. Arendt, H (1997). Şiddet Üzerine. *Cogito Dergisi*, 6-7.
5. Aypar G. T.C. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul’da Yaşayan Transların Dışlanma, Ayrımcılık Ve Ötekileştirme Deneyimleri Ve Baş Etme Süreçleri [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: Okan Üniversitesi, Eylül 2014.
6. Baird, V (2004). Cinsel Çeşitlilik-Yönelimler, Politikalar, Haklar Ve İhlaller, (Çev. Doğan.H.). 1.baskı İstanbul: Metis Yayınları.
7. Barrett, D. C. Ve L. M. Pollack (2005). Whose Gay Community? Social Class, Sexual Self-Expression, And Gay Community Involvement. *The Sociological Quarterly*, 46: 437-456.
8. Berlant, L. and Warner, M (1998). Sex In Public. *Critical Inquiry*, 24:2.
9. Bernet W (2005). Child Maltreatment. In Kaplan and Sadock’s Comprehensive Textbook Of Psychiatry, 8th Edition (Eds BJ Sadock, VA Sadock). Philadelphia, Lippincott Williams & Wilkins, 3415-3417.

10. Bettcher, T (2006). Understanding Transphobia: Authenticity And Sexual Violence. In K. Scott-Dixon (Ed.), *Trans/Forming Feminisms: Transfeminist Voices Speak Out* Toronto: Sumach Press, 203–210.
11. Bradford, J. Reisner, S. L. Honnold, J. A. and Xavier, J (2013). Experiences Of Transgender-Related Discrimination And Implications For Health: Results From The Virginia Transgender Health Initiative Study. *American Journal Of Public Health*, 103(10):1820-1829.
12. Budak, S (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. 2. baskı. Ankara: Bilim Ve Sanat Yayınları.
13. Butler, J (2010). *Queer-Yoldaşlığı Ve Savaş Karşısı Siyaset*. Anti-Homofobi Kitabı: Uluslararası Homofobi Karşısı Buluşma, Ankara: Kaos GL Yayınları, 1:19-28.
14. Butler, J (2018). *Cinsiyet Belası – Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*, B. Ertür (çev.), 6. baskı İstanbul: Metis Yayıncılık.
15. Can, M. ve Koç, S. (2011). *Birinci basamakta adli tıp*. 2. baskı. İstanbul: İstanbul Tabip Odası.
16. *Cinsel Yönelim Ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri İzleme Raporu*, (2016). İstanbul: Kaos GL Derneği.
17. Colgan, F. Creegan, C. McKearney, A. and Wright, T (2008). Lesbian Workers: Personal Strategies amid Changing Organisational Responses to ‘Sexual Minorities’in UK Workplaces, *Journal of lesbian studies*, 12(1): 31-45.
18. Collins, A. (2014), Gender-Based Violence. In *Encyclopedia of Critical Psychology*. 2014 edition. p. 767-771. Springer New York.
19. Cürül, B. and Döner, R. O. (2013), *Transsexuals In Turkey: Between disciplining And Eradicating. Gendered Identities: Criticizing Patriarchy In Turkey*. United Kingdom: Lexington Books.

20. D'Augelli AR, Grossman AH, Starks MT (2006). Childhood gender atypicality, victimization, and PTSD among lesbian, gay, and bisexual youth. J Interpers Violence, Nov;21(11):1462-82.
21. Demir, D (2012). 80'lerde Lubunya Olmak. Siyah Pembe Üçgen Tarih Dizisi, 240
22. Donovan, C. and Barnes, R (2017). Domestic Violence And Abuse İn Lesbian, Gay, Bisexual And/Or Transgender (LGB And/Or T) Relationships. Sexualities, 0(0):1-10.
23. Dwyer, A (2010).Policing Lesbian, Gay, Bisexual And Transgender Young People: A Gap In The Research Literature. Current Issues Crim. Just, 22: 415.
24. Edwards, K. M. Sylaska, K9. M. Barry, J. E. Moynihan, M. M. Banyard, V. L., Cohn, E. S. and Ward, S. K (2015). Physical Dating Violence, Sexual Violence, And Unwanted Pursuit Victimization A Comparison Of Incidence Rates Among Sexual-Minority And Heterosexual College Students. Journal Of Interpersonal Violence, 30(4): 580-600.
25. Ekizoğlu, O. Can, İ. Ö. ve Arıcan, N (2015). Yaralar Ve Zor Kullanımın Neden Olduğu Yaralanmalar. Hekimlere Yönelik Rehber Kitap, İstanbul: Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları 97, 1:32.
26. Emiroğlu, K. ve Aydın, S. (2003). Antropoloji Sözlüğü. İstanbul: Bilim Ve Sanat Yayınları.
27. Engin, C (2015). LGBT İn Turkey: Policies And Experiences. Social Sciences, 4(3): 838-858.
28. Erdoğan, B. ve Köten, E (2014). Yeni Toplumsal Hareketlerin Sınıf Dinamiği: Türkiye LGBT Hareketi. Siyasal Bilimler Dergisi, 2(1): 93-113.
Erişim: <http://Dergipark.Gov.Tr/Maruhad/Issue/27591/290653>.
29. Erol, A (2011). Eşcinsel Kurtuluş Hareketinin Türkiye Seyri. Cogito: Cinsel Yönelimler Ve Querr Kuram, 65-66:431-463.
30. Eserpek, A (1981). Sosyoloji. Ankara: A.Ü. DTCF.

31. Fisher ES, Komosa-Hawkins K, Saldana E Thomas, G. M. Hsiao, C. Rauld, M. and Miller, D (2008). Promoting School Success For Lesbian, Gay, Bisexual, Transgendered, And Questioning Students: Primary, Secondary, And Tertiary Prevention And Intervention Strategies. *The California School Psychologist*, 13(1): 79-91.
32. Göregenli, M (2009). Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi. *Anti-Homofobi Kitabı*, 9-16.
33. Göregenli, M (2012). Temel Kavramlar: Önyargı, Kalıp yargı ve Ayrımcılık. *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar İçinde*, (Ed. Kenan Çayır, Müge Ayan Ceyhan), İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 17-27.
34. Göregenli, M. ve Karakuş, P (2011). Türkiye'deki LGBT Bireylerin Günlük Yaşamlarında Maruz Kaldığı Heteroseksist Ayrımcı Tutum Ve Uygulamalar. *Heteroseksizme Karşı Gökkuşáğı Anti-Homofobi Kitabı*, 3.
35. Grant, J. M., Mottet, L. A., Tanis, J., Harrison, J., Herman, J. L., & Keisling, M. (2011). Injustice at every turn: A report of the national transgender discrimination survey. Washington, DC: National Center for Transgender Equality and National Gay and Lesbian Task Force.
36. Greytak, E.A. Kosciw, J.G. Diaz, E.M (2009). *Harsh Realities: The Experiences Of Transgender Youth İn Our Nation's Schools*. New York: GLSEN.
37. Grossman, A. H. and D'Augelli, A. R (2006). Transgender Youth: Invisible And Vulnerable. *Journal Of Homosexuality*, 51: 111-128.
38. Grossman, A. H. D'augelli, A. R. and Frank, J. A (2011). Aspects Of Psychological Resilience Among Transgender Youth. *Journal Of LGBT Youth*, 8(2): 103-115.
39. Grossman, A. H., D'augelli, A. R., & Salter, N. P. (2006). Male-to-female transgender youth: Gender expression milestones, gender atypicality, victimization, and parents' responses. *Journal of GLBT Family Studies*, 2(1), 71-92.

40. Güleç, G. ve Kaptanoğlu, C (2011). Şiddetin Psikodinamik Ve Bilişsel Kökenleri. *Türkiye Klinikleri Journal Of Psychiatry Special Topics*, 4(2): 14-20.
41. Güleç, H. Topaloğlu, M. Ünsal, D. ve Altıntaş, M (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1).
42. Gümüş, A (2006). Şiddet Türleri. *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları, 1:13-38.
43. Gümüş, G. Evsizlik: Yeni Bir Metropol Yoksulluğu Deneyimi [Doktora Tezi]. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2016.
44. Güner, U. Kalkan, P. Öz, Y., Özsoy, E. C. ve Söyle, F. (2011). Türkiye’de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi.
45. Herek, G. M (1990). The Context Of Anti-Gay Violence Notes On Cultural And Psychological Heterosexism. *Journal Of Interpersonal Violence*, 5(3): 316-333.
46. Herek, G. M (2004). Beyond “Homophobia”: Thinking About Sexual Prejudice and Stigma In The Twenty-First Century. *Sexuality Research & Social Policy*, 1(2), 6-24.
47. Hertz, D.G (1982). Arrival And Departure: Theoretical Considerations And Clinical Observations On Migrants And Immigrants. *Psychiat J Of Ottawa*, 6:234-238.
48. Hill, D. B. and Willoughby, B. L (2005). The Development And Validation Of The Genderism And Transphobia Scale. *Sex Roles*, 53(7): 531-544.
49. Hill, M., & Mays, J. (2013). *The gender book*. Houston, TX: Marshall House Press.
50. Jackson, S. (2006). Interchanges: Gender, Sexuality And Heterosexuality: The Complexity (And Limits) Of Heteronormativity. *Feminist Theory*, 7(1): 105-121.
51. James, S. E. Merman, J. L. Rankin, S. Keisling, M., Mottet, L. and Anafi, M. (2016). The Report Of The 2015 U.S. Transgender Survey. National Center For Transgender Equity. Retrieved From [Http:// Www.Ustranssurvey.Org/](http://www.Ustranssurvey.Org/)

52. Jung, P. B. Smith, R. F. (1993). Heterosexism: An Ethical Challenge. USA: State University Of New York Press. 1st editon.
53. Kaos GL Derneği (2012). Nefret Suçları Kimin Sorunu? LGBT Bireyler, Nefret Söylemi Ve Medyadaki Temsil. Nefret Söylemi Ve/Veya Nefret Suçları, , 289-306, İstanbul.
54. Karataş, S. Transseksüel Bireylerin Sağlık Hizmeti Almada Yaşadıkları Güçlükler [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: T.C Haliç Üniversitesi Hemşirelik, 2017
55. Keleş R. ve Ünsal A (1996). Kent Ve Siyasal Şiddet, Cogito Dergisi, 6-7 Kış- Bahar: 91-104.
56. Kocacık, F (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi, (2)1: 1-7.
57. Koç, M (2006). Şiddetin Ortaya Çıkardığı Psikolojik Travmayla Bas Etmede Sporun İşlevselliği. 1. Şiddet Ve Okul: Okul Ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet Ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, 28-31 Mart, İstanbul.
58. Koken, J. A. Bimbi, D. S. and Parsons, J. T (2009). Experiences Of Familial Acceptance–Rejection Among Transwomen Of Color. Journal Of Family Psychology, 23(6): 853.
59. Korell, S. C., & Lorah, P. (2007). An Overview of Affirmative Psychotherapy and Counseling With Transgender Clients.
60. Kosciw, J.G. Greytak E.A. Bartkiewicz, M.J (2012). The 2011 National School Climate Survey: The Experiences Of Lesbian, Gay, Bisexual And Transgender Youth İn Our Nation's Schools. New York: GLSEN.
61. Kurumu, T. D. (2011). Güncel Türkçe Sözlük. Çevrimiçi) Http://Www. Tdk. Gov. Tr/Index. Php.
62. Küntay, E. Ve Çokar, M. (2007), Ticari Seks Medya Dosyası, (İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği/CETAD). Erişim Mayıs 22, 2016, http://www.ikgv.org/sws_dosyalar/CETAD_resimli.pdf.

63. Kürkçü, E. Ç. (2010). Patriyarkal Kapitalizme Karşı Omuz Omuza. Anti-Homofobi Kitabı: Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, s.157-162
64. Lamdaistanbul (2010). İt İti Isırmaz! Bir Alan Araştırması: İstanbul'da Yaşayan Trans Kadınların Sorunları. Erişim Ekim, 24, 2016.
65. Lombardi, E (2009). Varieties Of Transgender/Transsexual Lives And Their Relationship With Transphobia. *Journal Of Homosexuality*, 56(8): 977-992.
66. Lombardi, E. L. Wilchins, R. A. Priesing, D. and Malouf, D (2002). Gender Violence: Transgender Experiences With Violence And Discrimination. *Journal Of Homosexuality*, 42(1): 89-101.
67. Lorenz, K (1996). Saldırganlığın Spontanlığı. *Cogito Dergisi*, 6-7:165- 168.
68. Lourenco, D (2017). Trans Lives Matter. *Prandium: The Journal Of Historical Studies At U Of T Mississauga*, 5(1).
69. Mayock, P. Bryan, A. Carr, N. and Kitching, K (2009). Supporting LGBT Lives: A Study Of The Mental Health And Well-Being Of Lesbian, Gay, Bisexual And Transgender People, Ireland: Gay and Lesbian Equality Network and BelonG To Youth Service.
70. Michaud, Y (1991). Şiddet (Çev. Cem Muhtaroglu). 1. baskı İstanbul: İletişim Yayınları.
71. Nadal, K. L., Skolnik, A., & Wong, Y. (2012). Interpersonal and systemic microaggressions toward transgender people: Implications for counseling. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 6(1), 55-82.
72. National Coalition of Anti-Violence Programs (2016). Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, And HIV-Affected Hate Violence In 2015. New York, NY: Authors: Emily Waters, Chai Jindasurat, Cecilia Wolfe.
73. Neugebauer, R (2000). Research On Intergenerational Transmission Of Violence: The Next Generation. *Lancet*, 335:1116-1117.
74. Norton, J. (1997). *International Journal of Sexuality and Gender Studies*, 2(2), 139-164.

75. O'Toole, L. L. and Schiffman, J. R. (1997). Gender violence: Interdisciplinary perspectives. 1st edition. New York: New York University Press.
76. O'Brien, J. (Ed.). (2008). *Encyclopedia of gender and society*. Sage Publications.
77. O'Brien, J. (Ed.). (2008). *Encyclopedia of gender and society*. Sage Publications.
78. Öner, A. (2015). Beyaz yakalı eşcinseller: İşyerinde cinsel yönelim ayrımcılığı ve mücadele stratejileri. 1.baskı. İletişim Yayınları.
79. Öner, A. (2017) Çalışma Hayatında Toplumsal Cinsiyet Ve Ayrımcılık: Beyaz Yakalı Eşcinseller. 1.baskı.İstanbul: İletişim Yayınları.
80. Ördek K. (2014). Seks İşçileri Konuşuyor: Özgürlük İstiyoruz! 1.baskı. Ankara: Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık Ve İnsan Hakları Derneği, s. 37 – 38.
81. Ördek K. (2016) Türkiye’de Trans* Olmak: Dışlanma, Ayrımcılık ve Şiddet.1. baskı. Ankara: Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık Ve İnsan Hakları Derneği.
82. Ördek, K. (2014). Türkiye’de Trans Kadın Seks İşçilerine Yönelik Şiddet: Görünmezlik Ve Cezasızlık Kısılacında Bir Varoluş Mücadelesi. Kırmızı Şemsiye Derneği, Ankara.
83. Ördek, K. Balzer, C. ve Lagata, C. (2015). Transfobiye Karşı Trans-Saygı: Türkiye’de Yaşayan Trans Bireylerin Toplumsal Deneyimleri. İstanbul: Ayrıntı Basımevi.
84. Ördek,K82014). Seks İşçileri Konuşuyor: Özgürlük İstiyoruz!, Kırmızı Şemsiye Derneği, Ankara.
85. Özbudun, S (2008). Şiddet Ve Kapitalizm: Antropolojik Bir Bakış· Toplum Ve Hekim Dergisi, 23: 450-461.
86. Özsoy, E.C (2011). LGBT Bireyler ve Nefret Suçları Raporu 2010.3 Şubat 2011 http://www.kaosgldernegi.org/resim/kutuphane/dl/nefret_suclari_raporu_2010.pdf
87. Pernice, R. Brook, J (1994).Relationship Of Migrant Status (Refugee Or İmmigrant) To Mental Health. Int J Soc Psychiatry, 40:177-188.

88. Pitts M, Smith A, Mitchell A, Patel S. Private lives: a report on the health and wellbeing of GLBTI Australians. Melbourne: Australian Research Centre in Sex Health and Society; 2006.
89. Polat, O. Inanici, M. A. and Aksoy, M. E. (1997). Yaralar, Adli Tıp Ders Kitabı. 1. baskı, s.101-250. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
90. Polat, O. Şiddet (2014). Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22(1): 15-34.
91. Pollak, S. and Saukko, P. J. (2009). Gunshot wounds. Wiley encyclopedia of forensic science.1st edition.
92. Pollak, S. and Saukko, P. J. (2009). Wounds: Sharp Injury. Wiley encyclopedia of forensic science. 1st edition.
93. Powers, B (1996). The Impact Of Gay, Lesbian, And Bisexual Workplace Issues On Productivity. Journal Of Gay & Lesbian Social Services, 4(4): 17–28, 79–90.
94. Reisner, S. L. Hughto, J. M. W. Dunham, E. E. Heflin, K. J. Begenyi, J. B. G. Coffey-Esquivel, J. and Cahill, S (2015). Legal Protections In Public Accommodations Settings: A Critical Public Health Issue For Transgender And Gender-Nonconforming People. Milbank Quarterly, 93(3): 484-515.
95. Ritterbusch, A. E. Correa Salazar, C. and Correa, A. (2018). Stigma-Related Access Barriers And Violence Against Trans Women In The Colombian Healthcare System. Global Public Health, p.1-15.
96. Roch, A. Morton, J. and Ritchie, G. (2010). Out Of Sight, Out Of Mind? Transgender People's Experiences Of Domestic Abuse. LGBT Youth Scotland And The Scottish Transgender Alliance.
97. Rodríguez-Madera, S. L. Padilla, M. Varas-Díaz, N. Neilands, T. Vasques Guzzi, A. C. Florenciani, E. J. and Ramos-Pibernus (2017). A. Experiences Of Violence Among

- Transgender Women In Puerto Rico: An Underestimated Problem. Journal Of Homosexuality, 64(2): 209-217.
98. Rubin, G. (2002) Studying Sexual Subcultures: Excavating The Ethnography Of Gay Communities In Urban North America. Lewin E. and Willim L. L. editors. Out In Theory: The Emergence Of Lesbian And Gay Anthropology,p.17-68.
99. Ryan, C. and Rivers, I (2003). Lesbian, gay,bisexual and transgender youth: Victimization and its correlates in the USA and UK. Culture, Health and Sexuality, 5: 103-119.
- 100.Scott, J. and Gordon, M (2009). A Dictionary Of Sociology. USA: Oxford University Press.
- 101.Selek, P (2001). Maskeler Süvariler Gacılar: Ülker Sokak: Bir Alt Kültürün Dışlanma Mekânı 8.cilt. İstanbul: Aykırı Yayıncılık.
- 102.Siegel, J. A. and Saukko, P. J. (2012). Encyclopedia Of Forensic Sciences. Academic Press.
- 103.States Department Of Health And Human Services. Centers For Disease Control And Prevention. Intimate Partner Violence: Overview. Retrieved On June 28, 2007, From: <http://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/index.html>.
- 104.Stotzer, R. L (2009). Violence Against Transgender People: A Review Of United States Data. Aggression And Violent Behavior, 14(3):170-179.
- 105.Stryker, S. & Whittle, S. (2006). The Transgender Studies Reader. Taylor & Francis.
- 106.Şah, U (2012). Eşcinselliğe, Biseksüelliğe Ve Transseksüelliğe İlişkin Tanımlamaların Homofobi Ve LGBT Bireylerle Tanışıklık Düzeyi İle İlişkisi. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 32(2): 23-48.
- 107.Şener, M. T. ve Set T (2013). Mekanik Travmatik Yaraların Adli Raporlarda Tanımlanması: Tıbbi Ve Hukuki Önemi. Smyrna Tıp Dergisi, 2: 56-59.

108. Testa, R. J. Sciacca, L. M. Wang, F. Hendricks, M. L. Goldblum, P. Bradford, J. and Bongar, B (2012). Effects Of Violence On Transgender People. *Professional Psychology: Research And Practice*, 43(5): 452.
109. Vaccaro, A., August, G., & Kennedy, M. S. (2012). *Safe spaces: Making schools and communities welcoming to LGBT youth*. ABC-CLIO.
110. Vardal, Z. B (2015). Nefret Söylemi Ve Yeni Medya. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1): 132-156.
111. Weis, J. R. and Haldane, H. J. (2011). *Ethnographic notes from the front lines of gender-based violence. Anthropology at the Front Lines of Gender-based Violence*. Vanderbilt University Press, Nashville, USA, 1-17.
112. Whittle, S. Turner, L. Al-Alami, M., Rundall, E. and Thom, B. (2007). *Engendered Penalties: Transgender And Transsexual People's Experiences Of Inequality And Discrimination*. Wetherby: Communities And Local Government Publications.
113. Wirtz, A. L. Poteat, T. C. Malik, M. and Glass, N. (2018). *Gender-Based Violence Against Transgender People In The United States: A Call For Research And Programming*. Trauma, Violence, & Abuse.
114. Witten, T. M. and Eyler, A. E (1999). *Hate Crimes And Violence Against The Transgendered*. *Peace Review*, 11(3): 461-468.
115. Wolf, S. (2012). *Cinsellik Ve Sosyalizm-LGBT Özgürleşmesinin Tarihi, Politikası Ve Teorisi*, (Çev. K. Tanrıyar). İstanbul: Sel Yayıncılık.
116. World Health Organization, *Violence*, 2012
http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/en/
117. Yıldırım, L. *Sosyal Dışlanma Karşısında Eşcinsel Kimliğin Kurulumu [Yüksek Lisans Tezi]*. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

8.EKLER

EK I - BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Trans Bireylerde Beyan Edilen Fiziksel Şiddet Öyküsünün Risk Faktörleri Açısından Araştırılması Konulu Araştırmanın Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi **Hazal Ahenk AYTAN** tarafından yürütülen “**Trans Bireylerde Beyan Edilen Fiziksel Şiddet Öyküsünün Risk Faktörleri Açısından Araştırılması**” başlıklı tez çalışmasıdır.

Bu araştırmanın amacı trans bireylerin fiziksel şiddet hikayelerinden yola çıkılarak, hem maruz kaldıkları fiziksel travmaları çeşitliliğine göre kategorize etmeyi hem de travmalardaki farklılıkların sebepleri araştırılarak risk faktörlerini belirlemeyi hedeflemektedir. Araştırmada sizden tahminen 2 saat ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 60 kişi katılacaktır. Çalışmada tarafımda hazırlanan ve 40 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılacaktır. Formdaki sorular sosyo-demografik özellikleriniz ve şiddet öykünüz ile ilgili soruları içermektedir.

Herhangi bir ses kaydı ya da görüntü alınmayacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya **ahenkaytan@gmail.com** e-posta adresi ve **05353350225** numaralı telefondan

ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının :

Adı-Soyadı:

Tarih:

İmzası:

EK II - GÖRÜŞME FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi **Hazal Ahenk Aytan** tarafından yürütülen “Trans Bireylerde Beyan Edilen Fiziksel Şiddet Öyküsünün Risk Faktörleri Açısından Araştırılması” başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiniz. Size verilen **formdaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Görüşme Formu

1. Cinsiyet Kimliğiniz:
2. Yaşınız:
3. Eğitim Düzeyiniz:
4. Mesleğiniz:
5. Gelir Düzeyiniz:
6. Fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?
7. Kaç kere fiziksel şiddete maruz kaldınız?
8. Fiziksel şiddetin türü nedir?
9. Fiziksel şiddet sırasında saldırganın kullandığı aletler/silahlar nelerdir?
10. Fiziksel şiddet sonucu meydana gelen yaraların türü nedir?
11. Fiziksel şiddete bağlı olarak vücutta kalıcı iz var mı?
12. Şiddet kim/kimler tarafından uygulandı?
13. Fiziksel şiddete bağlı olarak psikolojik tedavi gördünüz mü?
14. Cinsel şiddete maruz kaldınız mı?
15. Eğitim durumunuzdan memnun musunuz?

16. Okula devam etmek istediniz mi? Devam etmek isteyip edemediyseniz sebebi neydi?
17. Yurtta kaldınız mı?
18. Okul ve yurt gibi kurumlarda fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?
19. Kendi eviniz mi kira mı?
20. Yaşadığınız semtte komşu ve tanıdık ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
21. Oturduğunuz semtte kendinizi güvende hissediyor musunuz?
22. Yaşadığınız semtte fiziksel şiddete uğradınız mı?
23. Göç ettiniz mi?
24. Göç etme sebebiniz fiziksel şiddet mi?
25. Aile yapınızı nasıl tanımlıyorsunuz?
26. Aileye açılma durumunuz ve karşılaştığınız tepkiler?
27. Aile birey ya da bireylerinden fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?
28. Ailenizle görüşüyor musunuz?
29. Sosyal güvenceniz var mı?
30. Sağlık kuruluşlarının yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?
31. Herhangi bir sağlık kuruluşunda fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?
32. (Kaldıysanız) kim tarafından?
33. Sokakta polisten şiddet gördünüz mü?
34. Gözaltına alındınız mı?
35. (Evet ise)Gözaltına alınma sebebiniz?
36. Gözaltındayken fiziksel şiddete uğradınız mı?
37. İşinizde karşılaştığınız tutumları nasıl değerlendiriyorsunuz?
38. İşinizde fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?
39. Görünürlüğünüzle ilgili tutumları nasıl değerlendiriyorsunuz?
40. Saldırganın/saldırganların motivasyonlarını nasıl tanımlıyorsunuz?